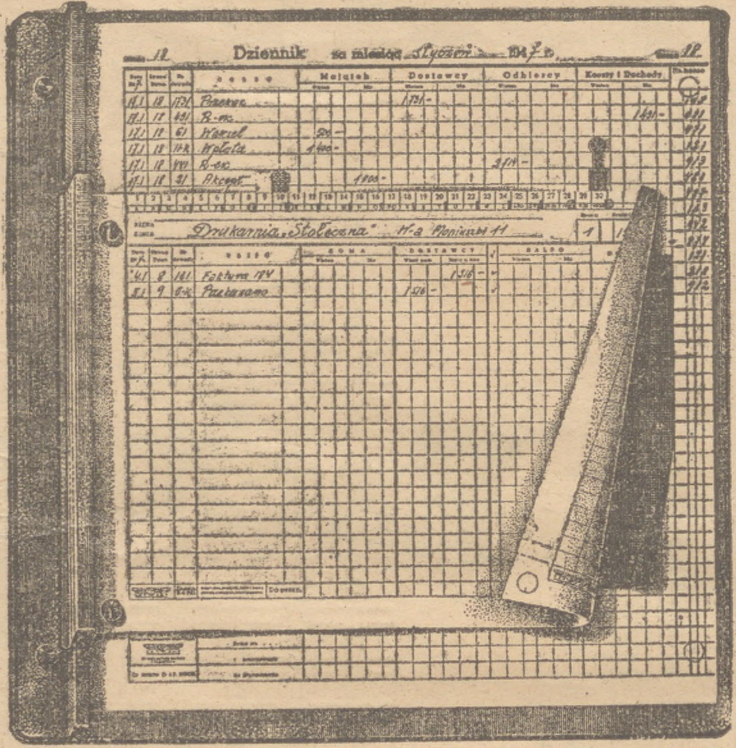
MIESIĘCZNIK

Rachunkowość podatki

TREŚĆ NUMERU

ROK I. · NUMER 5 LISTOPAD 1947 CENA EGZ. 75 ZŁ

WYDAWCA: SPÓŁDZIELNIA WYDAWNICZA „ŻYCIE GOSPODARCZE"

Aparat „Automa" przygotowany do pracy

„PLANOWANIE GOSPODARCZE

wymaga szybkiej i wszechstronnej sprawozdawczości i rachunkowości — dla dokładnego określenia punktów wyjściowych. Tymczasem odczuwamy silnie brak buchalterów i opóźnienia w buchalterii są zjawiskiem nagminnym"—(wyjątek z artykułu Bronisława Minca, „Gospodarka Planowa", nr 15/47, str. 591).

Niezależnie od braku buchalterów zasadniczą przyczyną tego stanu jest przede wszystkim trzymanie się przestarzałych metod rachunkowości, które z góry wykluczają możność dostosowania się do tempa i wymogów współczesnej gospodarki planowej.

Wszelkie dane potrzebne planiście oraz wszelkie informacje i elementy, niezbędne do podejmowania decyzji w sprawach doniosłych dla dalszego rozwoju instytucji wzgl. przedsiębiorstwa, dostarczy dyrekcji wydział księgowości, jeśli prace swe prowadzi w oparciu o system automatyczno - przebitkowej księgowości „Automa".

AUTOMA posiada pochlebną opinię Instytutu Rachunkowości Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Departamentu Inspekcji Ministerstwa Przemysłu, jako racjonalny i nowoczesny system przebitkowy, opracowany przez polskiego wynalazcę i oparty o oryginalne polskie patenty.

AUTOMA została już wprowadzona do szeregu instytucji i przedsiębiorstw podległych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Skarbu. W ramach akcji zwiększania wydajności pracy oraz usprawniania rachunkowości i sprawozdawczości wprowadzenie systemu AUTOMA przyczyniło się wszędzie do osiągnięcia poważnych rezultatów.

Wszystkim zainteresowanym instytucjom i przedsiębiorstwom szczegółowe oferty, prospekty i cenniki wysyła na żądanie bezpłatnie

AUTOMA

WYTWÓRNIA URZĄDZEŃ KSIĘGOWOŚCI

Warszawa, Wileńska 31

Urządzenia, druki, znaczniki i nazwę „Automa" chronią patenty polskie i zagraniczne

Co pisze o metodzie AUTOMA Instytut Rachunkowości S. G. H. w Warszawie?

Metoda „Automa" racjonalnie rozwiązuje zagadnienie przebitkowej księgowości ręcznej. Nadaje się do zastosowania we wszelkiego rodzaju przedsiębiorstwach, dla różnorodnych prac z zakresu rachunkowości, które można celowo rozwiązać przy pomocy przebitki jedno- lub wielokrotnej.

Kierownik Instytutu Rachunkowości SGH
(—) St. Skrzywan

Warszawa, 9.7.45 r.

WIKTOR OCIEPKO

KSIĘGOWOŚĆ

AUTOMA

WARSZAWA ROK 1947

TRZASKA, EVERT i MICHALSKI

Podręcznik ten zawiera przystępny wykład księgowości w oparciu o technikę przebitkową — ułatwia on znakomicie przeszkolenie personelu wydziałów księgowości w tych instytucjach, które przystępują do reorganizacji swej rachunkowości.

DR JAN CZARKOWSKI (Kraków)

Zasady systemu finansowego

1. **Uwagi wstępne.** Realizacja Narodowego Planu Gospodarczego jest uwarunkowana elementami materiałowo-usługowymi oraz elementami finansowymi: ustalenie strony materiałowo-usługowej jest jakby pierwszym etapem planowania, ustalenie możliwości finansowych — drugim. Przy tym wypada podkreślić, iż w pewnych okolicznościach rozmiary planu, gdyby je określały tylko możliwości materiałowo-usługowe, mogłyby być szersze, jednakże na to może nie pozwolić skąpość elementów finansowych. Stąd zagadnienia finansowe stanowią podstawowy człon gospodarki planowej, który winien być ujęty również, jak inne jej człony, w ramy określonego systemu.

Koncepcja systemu finansowego wypływa zatem w sposób logiczny z przeobrażeń naszych stosunków gospodarczych, jakie w okresie powojennym dokonały się pod względem ustrojowym w gospodarce narodowej. Przejęcie przez Państwo kluczowych pozycyj w przemyśle i handlu oraz przejście banków i ubezpieczeń w ręce Państwa — stało się podstawą naszego systemu finansowego. Zrealizowane przeto przeobrażenia ustrojowe determinują w znacznej mierze tak formę jak i treść systemu finansowego.

Narodowy Plan Gospodarczy jest ogólnym planem gospodarstwa narodowego, ustalonym na pewien okres czasu w formie ustawy, na podstawie której wydaje się dopiero szczegółowe plany gospodarcze. Przy tym formułuje on definitywnie potrzebę utworzenia takiego planu szczegółowego, któryby łączył całokształt dyspozycyj realizacyjnych w zakresie płaszczyzny finansowo-kredytowej. W tym zatem postulacie leży uzasadnienie uchwały Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia br. — w sprawie zasad systemu finansowego.

2. **Rola Państwowego Planu Finansowego.** Według ustalonych zasad systemu finansowego gospodarka środkami pieniężnymi będzie opierała się o Państwowy Plan Finansowy, który w jednolity system będzie ujmował całokształt zagadnień finansowo-kredytowych. Zadaniem jego będzie przeto łączenie i koordynacja dyspozycyj środkami pieniężnymi w celu racjonalnego zaspokojenia potrzeb finansowych Państwa, związków publiczno-prawnych oraz gospodarstwa narodowego. Konkretnie zatem rzecz biorąc Plan Finansowy będzie gromadził środki pieniężne, wypływające np. z przedsiębiorstw państwowych, z podatków oraz innych danin publicznych, z sektora spółdzielczego i prywatnego, funduszów instytucyj ubezpieczeniowych, z lokat bankowych itp. — w tym celu, aby następnie je rozdzielać dla pokrycia planowych rozchodów przedsiębiorstw państwowych, rozchodów budżetowych, wypłat sum ubezpieczeniowych, potrzeb finansowych planu inwestycyjnego, potrzeb finansowych planu produkcyjnego itp.

Ogólnie przeto rolę Planu Finansowego można określić jako funkcję gromadzenia — za pośrednictwem aparatu finansowego — nadwyżek, wypracowanych przez dane jednostki gospodarcze a następnie przesuwania ich w skali ogólno-państwowej między uczestników systemu finansowego, przy czym w zakresie dystrybucji akumulowanych środków Plan Finansowy jest związany zleceniami planu gospodarczego.

W ten sposób system finansowy staje się dystrybutorem znacznej części dochodu społecznego a akumulowane środki płatnicze — via system finansowy — stają się podstawą dalszych procesów gospodarczych, zakreślonych planem gospodarczym.

Następnym ważnym zadaniem jest realizacja zasad polityki pieniężno-kredytowej a w szczególności racjonalizacja polityki obiegu pieniężnego, polegająca przede wszystkim na potęgowaniu obrotu bezgotówkowego. Rozwiązanie zagadnienia rozrachunków bezgotówkowych umożliwi — w oparciu o określoną kwotę emisji — zaspokojenie planowanych potrzeb finansowych gospodarstwa narodowego, stanowiących pewną wielokrotną tej kwoty, bez obawy wywołania symptomów inflacyjnych. Konkretnie chodzi o to, aby bilety Narodowego Banku Polskiego pozostawały — możliwie w największych rozmiarach — jako pieniądz żyrowy. W ten sposób ogranicza się możliwość przenikania emisji na rynek, to znaczy wykonuje się zabieg o charakterze deflacyjnym.

Z tym postulatem systemu finansowego łączy się zakaz przetrzymywania gotówki w kasie przedsiębiorstw ponad określone minimum, plan bowiem kasowy przewiduje obowiązkowe odprowadzanie wpływów gotówkowych przedsiębiorstwa do właściwej instytucji finansowo-kredytowej.

Z tego wynika zatem, iż plany kasowe przedsiębiorstw będą stanowiły podstawę regulacji gotówkowego obrotu pieniężnego, realizowanego w skali ogólno-państwowej pod egidą Narodowego Banku Polskiego.

3. **Konstrukcja Planu Finansowego.** Jak wyżej już podkreślono gospodarka pieniężna Państwa będzie opierać się o Plan Finansowy, który będzie obejmował wszelkie przychody i rozchody w dziale gospodarki publicznej.

W skład Planu Finansowego wchodzić będą następujące poszczególne odcinkowe plany finansowe: budżet państwowy i samorządowy, plan finansowy przedsiębiorstw państwowych, objętych bezpośrednio budżetem państwowym, plan finansowy pozostałych przedsiębiorstw państwowych, plan finansowy spółdzielczości, plan finansowy obrotu towarowo-usługowego z zagranicą, plan finansowy inwestycyjny, plan kredytowy, plan finansowy ubezpieczeń, plan finansowy ubezpieczeń społecznych, plan finansowy funduszów specjalnych oraz plan kasowy (obrót gotówkowy).

Zasady systemu finansowego określają metodę i tryb sporządzania oraz zatwierdzania planów finansowych poszczególnych jednostek gospodarczych, szczegółowych odcinkowych planów finansowych i Państwowego Planu Finansowego, jeśli zaś chodzi o budżet państwowy i samorządowy, to metodę i tryb ich układania i wykonania określą zasady państwowego, względnie samorządowego prawa budżetowego. Przy czym już tu wypada podkreślić ogólnie, iż instytucje finansowo-kredytowe są czynnikiem współdziałającym, współplanującym, w zakresie ustalania planów finansowo-gospodarczych.

Na podstawie szczegółowych odcinkowych planów finansowych, sporządzanych w oparciu o cyfry wstępne, wypływające z zatwierdzonych przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów — cyfr wskaźnikowych (vide ust. V zasad), Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Centralnym Urzędem Planowania opracowuje Państwowy Plan Finansowy i włącza go do projektu Narodowego Planu Gospodarczego.

Zewnętrznym zatem wykładnikiem integralności poszczególnych odcinkowych planów finansowych będzie Państwowy Plan Finansowy, który w jednolity centralny system będzie ujmował i koordynował całokształt zagadnień finansowo-kredytowych.

4. **Podstawy planowania finansowego.** Z dotychczasowych rozważań wynika, iż gospodarka środkami pieniężnymi będzie ujęta w ramy określonego systemu finansowego, podporządkowanego kierownictwu gospodarstwa narodowego, to znaczy stanie się ona w ten sposób integralną częścią Narodowego Planu Gospodarczego. Kierownictwo przeto systemu finansowego spoczywać będzie w ręku Państwa i stąd system ten określa się jako państwowy system finansowy, formułujący ogólne zasady planowej gospodarki finansowej.

Na pierwszym miejscu system finansowy postuluje zasadę zbilansowania każdego Państwowego Planu Finansowego oraz każdego planu szczegółowego w zakresie planu wydatków i źródeł ich pokrycia, to znaczy planu dochodów. Z tej zasady będą wynikać pewne wzajemne stosunki poszczególnych odcinkowych planów finansowych odnośnie ich planów wydatków i planów dochodów.

Jeśli chodzi o budżety związków samorządowych, to bazować one będą na zasadzie pokrywania niedoborów jednostek niższego rzędu przez wyższe przy czym Fundusz Samorządowy, dotowany przez budżet państwowy, będzie ostatecznie pokrywał niedobory samorządu wojewódzkiego. Wszystkie natomiast nadwyżki budżetów bieżących będą podlegały przelewowi do samorządowego Funduszu Inwestycyjnego.

Odnośnie jednostek budżetowych ulegnie wyodrębnieniu budżet majątkowy od bieżącego i inwestycje objęte budżetem majątkowym będą powtórzone w planie inwestycyjnym.

Przedsiębiorstwa, przez które należy rozumieć jednostki organizacyjne podległe Min. Przemysłu i Handlu, zostaną wyposażone we własne lub oparte na kredycie specjalnym, normatywne środki obrotowe. Te środki obrotowe będą określone w rozmiarach, które konieczne są dla zagwarantowania całkowitego cyklu wytwórczego lub obrotowego przedsiębiorstwa, to znaczy dla pokrywania wydatków eksploatacyjno-obrotowych przedsiębiorstw w granicach normatywów. Normowaniu zatem podlegają te składniki majątku obrotowego, które są niezbędne przedsiębiorstwu dla realizacji jego celów.

Użycie funduszów obrotowych na cele inwestycyjne i vice-versa jest niedozwolone. Przeprowadza się przeto zasadę rozgraniczenia funduszów obrotowych i funduszów przeznaczonych na cele inwestycyjne.

Wprowadzenie normatywnych środków obrotowych, uzupełniających (ponadnormatywnych) środków obrotowych oraz funduszów inwestycyjnych jako też ich rozgraniczenie, będzie miało zasadnicze znaczenie przy zaspokajaniu potrzeb finansowych przedsiębiorstw.

W szczególności w planowej gospodarce finansowej przyjęte będą następujące zasady:

a) Wyłączność kredytowo-lokacyjna, to znaczy zasada korzystania przez przedsiębiorstwo z kredytu i zasada współpracy finansowej tylko z jedną instytucją finansowo-kredytową, chyba że przedsiębiorstwo uzyska specjalną zgodę na posiadanie rachunków w więcej niż jednej instytucji bankowej. Koncentracja bowiem środków pieniężnych przedsiębiorstwa w jednym banku i przeprowadzanie przezeń wszystkich operacyj czynnych i biernych daje możliwość kontroli gospodarki finansowej przedsiębiorstwa.

b) Zasada podziału zysku i pokrywania strat (w skali Zjednoczeń, Centralnych Zarządów itd.), oraz wprowadzenie obligatoryjności uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym i określonych norm pogotowia kasowego przedsiębiorstw.

c) Przedsiębiorstwa nie mają prawa udzielać sobie wzajemnie kredytów: za zakupiony towar muszą natychmiast płacić.

d) Wreszcie wprowadzono kontrolę elementów planowania i realizowania planów finansowych oraz zasadę udziału w ciężarach finansowania Państwowego Planu Inwestycyjnego wszystkich sektorów gospodarki narodowej

5. **Struktura instytucyj systemu finansowego.** Cele państwowego systemu finansowego realizowane będą przez odpowiedni aparat finansowy, to znaczy aparat budżetowy, finansowo-kredytowy oraz ubezpieczeniowy.

Instytucje systemu finansowego będą organem dystrybucyjnym w zakresie akumulowanych środków pieniężnych — w odniesieniu do uczestników systemu finansowego, to znaczy organów zużywających zasadniczo w sposób planowy przydzielone środki pieniężne.

Kompetencje kredytowe poszczególnych instytucyj finansowo-kredytowych w zakresie zaspokajania potrzeb finansowych gospodarstwa narodowego zostały jasno określone.

Narodowy Bank Polski, poza swymi funkcjami związanymi z emisją, jest centralną instytucją kredytową w zakresie kredytów eksploatacyjnych i finansuje bezpośrednio przedsiębiorstwa państwowe, nie objęte budżetem państwowym, w zakresie kredytów obrotowych, z wyjątkiem przedsiębiorstw budowlanych i montażowych oraz pośrednio (za pośrednictwem właściwych instytucyj kredytowych) pozostałe jednostki gospodarcze.

Instytucje finansowo-kredytowe i jednostki gospodarcze, kredytowane bezpośrednio przez Narodowy Bank Polski, opracowują w swoim zakresie działania coroczne plany kredytowe i na ich podstawie N. B. P. przygotowuje plan kredytowy w skali ogólno-państwowej i przedkłada go Ministerstwu Skarbu. Oprócz tego Narodowy Bank Polski opracowuje plan obrotu gotówkowego.

Bank Gospodarstwa Krajowego jest centralną instytucją kredytu średnio i długoterminowego, to znaczy prowadzi gospodarkę środkami na cele inwestycyjne pod względem techniczno-finansowym. Bank Gospodarstwa Krajowego otrzymuje zatem do realizacji całość szczegółowego planu finansowego inwestycyj i na podstawie tytułów inwestycyjnych Centr. Urzędu Planowania uruchamia środki inwestycyjne (kredytowane i bezzwrotne).

Państwowy Bank Rolny finansuje wytwórczość i zbyt artykułów rolniczych i przemysłu rolnego oraz akcję inwestycyjną związaną z ustrojem rolnym. Przy dystrybucji kredytów może Państwowy Bank Rolny posługiwać się siecią K. K. O.

Tak Bank Gospodarstwa Krajowego jak i Państwowy Bank Rolny mogą emitować obligacje na cele inwestycyjne, na podstawie uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

P. K. O. realizuje pocztowy obrót bezgotówkowy, jest zbiornicą środków pieniężnych oraz może nabywać wyżej wzmiankowane obligacje kredytu długoterminowego, na podstawie uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów.

Bank Gospodarstwa Spółdzielczego zaspokaja potrzeby finansowe spółdzielczości, w zakresie środków obrotowych i inwestycyjnych, oraz może być wykonawcą akcji zleceniowej w ramach polityki inwestycyjnej Państwa. Jest również centralą finansową wszystkich spółdzielni kredytowych.

Bank Handlowy w Warszawie finansuje większą przedsiębiorczość prywatną, a Bank Związku Spółek Zarobkowych mniejszą — w zakresie kredytów obrotowych. Te dwa banki akcyjne finansują — w zakresie kredytów inwestycyjnych sektor prywatny w ramach planu inwestycyjnego oraz mogą spełniać akcję zleconą w ramach polityki inwestycyjnej Państwa. Mogą one również finansować spółdzielnie miejskie, szczególnie rzemieślnicze (Bank Zw. Spółek Zarobk.), o ile te nie korzystają z kredytów w Banku Gosp. Spółdz.

Polski Bank Komunalny i Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu zaopatrują na swych terenach związki samorządowe oraz samorządowe przedsiębiorstwa i zakłady użyteczności publicznej tak w kredyty obrotowe, jak i inwestycyjne, przy czym w ostatnim wypadku są one realizatorami polityki inwestycyjnej Państwa. Polski Bank Komunalny administruje Funduszem Zapomogowo-Pożyczkowym i na żądanie władz przeprowadza specjalnie zlecone akcje kredytowe. Te dwa banki są oprócz tego centralami finansowymi dla poszczególnych K. K. O. i posługują się nimi przy dystrybucji kredytowej.

Czy przesłałeś już rozwiązanie zadania konkursowego nr 2 lub nr 3, z numeru 4 czasopisma? Jeśli nie - uczyń to bezzwłocznie!

K. K. O. są zbiornicami lokalnych środków pieniężnych i oszczędności oraz finansują nieruchomość miejską, rzemiosło, drobny przemysł i handel, mniejsze jednostki rolnicze oraz mniejsze spółdzielnie miejskie i wiejskie, o ile te nie korzystają z kredytów w innych bankach.

Spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe gromadzą wolne środki pieniężne i oszczędności, finansują potrzeby gospodarcze swych udziałowców oraz spełniają funkcje dystrybucyjne dla kredytów rozprowadzonych przez różne centralne instytucje finansowo-kredytowe.

6. **Fundusze obrotowe i amortyzacyjno-inwestycyjne przedsiębiorstwa.** Zasady systemu finansowego w odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych przewidują ustalenie szczegółowych zasad, opartych na analogii z określonymi poniżej zasadami, dotyczącymi przedsiębiorstw podległych Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

A. Fundusze obrotowe przedsiębiorstwa.

Podstawą działalności gospodarczej przedsiębiorstwa są: normatywne środki obrotowe i uzupełniające (ponadnormatywne) środki obrotowe.

a) Normatywne środki obrotowe mają zabezpieczyć cykl produkcyjny lub obrotowy przedsiębiorstwa. Przedmiotem zatem normowania będą te środki i ich ilości, które są niezbędne dla stałego kontynuowania cyklu produkcyjnego lub obrotowego przedsiębiorstwa a więc zapasy kasowe, zapasy materiałowe i zapasy wytwórcze.

Środki obrotowe własne winny przedsiębiorstwa zasadniczo wypracowywać z zysków. W tym celu dla każdego przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw ustala się cenę rozliczeniową, która ma pokryć planowe koszty własne oraz marżę zysku.

Zysk przedsiębiorstw w latach 1947 i 1948 podzielony będzie w sposób następujący:

1. podatek dochodowy 10% zysku,
2. premia załogi 10% zysku planowego i 20% zysku ponadplanowanego,
3. zwiększenie własnych środków obrotowych 80% zysku planowego i 70% zysku ponadplanowego.

Prawo przeznaczenia części zysku na zwiększenie własnych środków obrotowych przyznaje się tylko tym przedsiębiorstwom, które ustalą normatywne środki obrotowe na dzień 1. I. 1947 r. oraz plan wzrostu normatywnych środków obrotowych po tej dacie w ramach planów finansowo-gospodarczych.

Po osiągnięciu norm własnych środków obrotowych przedsiębiorstwo przelewa odpowiednią część zysku do Narodowego Banku Polskiego na rachunek sum obrotowych Zjednoczenia wzgl. Centralnego Zarządu. W przeciwnym wypadku niedobór podlega pokryciu przez udzielenie specjalnego kredytu przedsiębiorstwu przez Nar. Bank Polski. Spłata tego kredytu nastąpi z powyższego rachunku sum obrotowych.

Centralny Zarząd przejmuje nadwyżki z rachunku sum obrotowych Zjednoczeń i z tego rachunku pokrywa ich niedobory. Jego z kolei nadwyżki podlegają przelewowi na rachunek sum obrotowych Min. Przemysłu i Handlu i z niego są pokrywane niedobory Centralnych Zarządów.

b) Ponadnormatywne środki obrotowe pokrywają tę część wydatków eksploatacyjnych, która ma charakter wydatków sezonowych lub sporadycznych. Będą to więc wydatki nadzwyczajne, które zostały wyłączone z normatywów, aby nie zamrażać niepotrzebnie w nich własnych środków obrotowych na stałe.

Do tych nadzwyczajnych wydatków przedsiębiorstwa będą zaliczane potrzeby finansowe np. na sezonowe zwiększenie zapasów materiałów do produkcji lub potrzeby finansowe wynikające z powstałych zatorów transportowych w dostawach itp.

Wysokość środków obrotowych kredytowanych ustala — podobnie jak normatywne środki obrotowe — plan finansowo-gospodarczy przedsiębiorstwa.

Autonomiczne (własne) środki obrotowe i kredytowane środki obrotowe mają zabezpieczyć całkowicie cykl produkcyjny względnie obrotowy przedsiębiorstwa w ten sposób, by nie gromadziło ono nadmiernych środków obrotowych lub nie odczuwało trudności płatniczych. W pierwszym bowiem wypadku brakłoby bodźca zachęcającego do stosowania rozrachunku i oszczędności w wydatkach, w drugim natomiast braki paraliżowałyby racjonalną realizację planu produkcyjnego. Połączenie zatem własnych środków obrotowych i pożyczonych jest postulatem elastycznego i racjonalnego manewrowania środkami pieniężnymi.

B. Fundusze amortyzacyjno-inwestycyjne.

Majątek stały przedsiębiorstwa zużywa się sukcesywnie w procesie wytwórczym. Część wartości tego zużycia (amortyzacji), ustaloną w stosunku procentowym do całości, wpłacają przedsiębiorstwa do Banku Gospodarstwa Krajowego na rachunek amortyzacji, a drugą część na rachunek inwestycyjny — przedsiębiorstwa.

Z rachunku amortyzacyjnego będą pokrywane wydatki związane z nabyciem sprzętu i inwentarza, pod-

legającego zarachowaniu do majątku stałego przedsiębiorstwa, oraz z kapitalnym remontem obiektów majątku stałego. Finansowanie kapitalnych remontów odbywać się będzie — według zatwierdzonych kosztorysów — pod kontrolą Banku, w którym akumuluje się wpłaty amortyzacyjne. Jeśli jednak wydatki te przekroczą w danym roku sumę rachunku amortyzacji, Bank może udzielić przedsiębiorstwu kredytu, który podlega spłacie z rachunku amortyzacji w roku następnym. Wydatki te będą ujęte w Państwowym Planie Inwestycyjnym.

Z rachunku inwestycyjnego pokrywane będzie zadłużenie przedsiębiorstw z tytułu kredytów inwestycyjnych oraz bieżące wydatki inwestycyjne, przewidziane w Państwowym Planie Inwestycyjnym.

Nadwyżki na rachunkach sum inwestycyjnych przedsiębiorstw podlegają przelewowi na takież rachunki Zjednoczeń, nadwyżki Zjednoczeń na rachunki Centralnych Zarządów i wreszcie ich nadwyżki na rachunek sum inwestycyjnych Min. Przemysłu i Handlu. W analogiczny sposób pokrywane są niedobory.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu dokonuje z poszczególnych rachunków wpłat do Skarbu Państwa przewidzianych w budżecie państwowym.

7. **Zasady kontroli.** Instytucjom finansowo-kredytowym przysługują określone prawa kontroli finansowej, współudział w ustalaniu planów finansowo-gospodarczych oraz prawo rewizji uczestników systemu finansowego. Kontrolę, którą będą wykonywać instytucje finansowo-kredytowe, można by podzielić na: wstępną, bieżącą i następczą.

Czynnik planujący określa, które inwestycje, w jakich rozmiarach i kolejności mają być podejmowane, przy czym dokonuje tego pod kątem widzenia priorytetów, aby tak użyć istniejące środki produkcji, by osiągnąć jak najlepsze zaspokojenie — w danych warunkach — potrzeb.

Czynnik planujący reguluje zagadnienia monetarne i kredytowe, a nie system bankowy, działający w ramach pewnych ustaw i zwyczajów, jak to miało miejsce w systemie kapitalistyczno-indywidualistycznym. Wielkość przeto emisji i rozmiar akcji kredytowej określa państwowy czynnik planujący.

W zakresie polityki monetarnej, poza obrotem bezgotówkowym, czynnik planujący posługiwać się może skutecznym instrumentem polityki płac i cen. Podnosząc lub obniżając ceny na produkty i usługi przez sektor uspołeczniony wytwarzane, które stanowią lwią część produkcji gospodarstwa narodowego, może zmniejszać lub zwiększać, w zależności od potrzeby, obieg środków pieniężnych. Przez odpowiednią politykę płac może regulować siłę nabywczą obywateli. Dalszym instrumentem regulowania obiegu pieniężnego i siły nabywczej obywateli może być odpowiednia polityka: podatkowa, danin publicznych, pożyczek państwowych itp.

W związku z powyższym i rola banków uległa zasadniczemu przeobrażeniu. W systemie gospodarki planowej rozdzielają one środki pieniężne według planu finansowo-gospodarczego. Przy czym należy tu jeszcze podkreślić, iż państwowy system finansowy — w trosce o elastyczność finansowania — postuluje zasadę samofinansowania przedsiębiorstw — przy korzystaniu tylko ad hoc z pomocy kredytowej w zakresie kredytów specjalnych w związku z zaopatrywaniem przedsiębiorstw w autonomiczne środki obrotowe, a następnie uzupełnianiu ponadnormatywnych środków obrotowych i ewentualnie funduszów amortyzacyjnych.

Kontrola wstępna polegać będzie na współudziale instytucji finansowo-kredytowych w opracowaniu planów finansowych jednostek gospodarczych a w szczególności na opiniowaniu planów finansowo-gospodarczych oraz ich zmian.

Kontrola następcza polegać będzie na:

a) badaniu organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstw (np. badanie systemu zakupu i sprzedaży, niespodziewanych strat itp.),
b) inspekcji przedsiębiorstw, łącznie z rewizją ksiąg.

8. **Uwagi końcowe.** W systemie gospodarki planowej ulega likwidacji mechanizm — przy pomocy którego były przedsiębrane decyzje w kapitaliźmie indywidualistycznym. Decyzje te są obecnie podejmowane świadomie przez czynnik planujący, państwowy i są ucieleśniane w ramach Narodowego Planu Gospodarczego.

Przebiegiem gospodarki opartej o przedsiębiorczość prywatną rządzi nie cel zaspokojenia potrzeb lecz proces inwestycyjny i warunki jego rentowności, które były ostatecznie odmierzane „metrem" stopy procentowej. Stopa procentowa decydowała więc, które inwestycje mają być realizowane. Była ona podstawowym czynnikiem układu gospodarczego, gdyż przez nią pieniądz oddziaływał na procesy życia gospodarczego.

W systemie gospodarki planowej stopa procentowa straciła swe tradycyjne znaczenie: przestała pełnić rolę w powyższym sensie pojętego regulatora układu gospodarczego. Jej wielkość jest określana, analogicznie zresztą jak i pozostałe elementy kosztów produkcji, przez czynnik planujący.

Elementy kosztów produkcji (ceny, płace) są określane przez czynnik planujący, przeto i uzupełniające kredytowanie wynika z planu finansowo-gospodarczego. Wpłaty na poszczególne rachunki, jak również wypłaty oraz przelewy z rachunków, dysponowane być mają również na podstawie planów finansowych, a rozliczenia na podstawie bilansów, przez co funkcja banków w zakresie finansowania przedsiębiorstw streszcza się w znacznej mierze do roli ich kas.

Przed instytucjami finansowo-kredytowymi otwierają się nowe, duże i ciekawe perspektywy działania. Jako czynnik współdziałający w ustalaniu planów finansowo-gospodarczych mogą wykonywać swą doniosłą funkcję na płaszczyźnie korygowania planów, wskazywania czynnikom centralnym — na potrzebę usuwania uchybień i braków oraz kierować zapasy środków na odcinki gospodarstwa narodowego, od których zależy los całego planu. Wreszcie Minister Skarbu, wykorzystując funkcję współdziałania instytucji finansowo-kredytowych w zakresie planowania finansowego, może za ich pośrednictwem realizować swą politykę pieniężno-kredytową, w kierunku utrzymania równowagi między strumieniem dóbr i strumieniem pieniądza.

S. KOŁAKOWSKI (Warszawa)

Na marginesie nowego ustawodawstwa podatkowego*)

(Część II)

Po ogólnych uwagach uzasadniających celowość przeprowadzonego rozdziału źródeł dochodu pomiędzy Skarb Państwa i samorząd, przechodzę do scharakteryzowania głównych zmian przeprowadzonych w oddanych samorządowi podatkach, w szczególności jeśli chodzi o najważniejszą z nich grupę tzw. podatków realnych.

Do podatków realnych zalicza się **podatek gruntowy**, podatek od nieruchomości oraz podatek od lokali.

Podatek gruntowy uległ w stosunku do takiegoż podatku pobieranego przed wojną całkowitemu przekształceniu; znacznym zmianom uległ podatek od lokali, najmniej stosunkowo zmian wykazuje podatek od nieruchomości.

Podatek gruntowy przed wojną opierał się na katastrze, klasyfikacji gruntów względnie repartycji i był jedną z danin obciążających wieś. Obecnie podatek gruntowy jest jedyną daniną wsi. Wchłonął on w siebie wszelkie daniny płynące na rzecz Skarbu Państwa w postaci podatku gruntowego i dochodowego a także na rzecz samorządu w postaci dodatków do państwowego podatku gruntowego bądź w postaci samoistnego podatku wyrównawczego, bądź w postaci podatku drogowego.

Podstawą wymiaru podatku gruntowego jest przychód szacunkowy a w niektórych przypadkach również i przychód faktyczny z danego działu gospodarstwa. Poprzez normy podstawowe, normy strefowe i normy dla poszczególnych grup gospodarstw lub łąk i pastwisk, które to normy są ustalane corocznie przy współudziale władz centralnych tj. Ministerstwa Administracji Publicznej względnie Ziem Odzyskanych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych i Skarbu a także komisji powiatowych w składzie gwarantującym obiektywizm i fachowość — zostaje stworzona cała siatka przychodu szacunkowego z 1 ha gruntów wyrażonego w kwintalach żyta zarówno w skali ogólno-państwowej jak i w skali danego powiatu czy nawet gminy.

Tak daleko idące zróżniczkowanie siatki przychodowości daje rękojmię jak najbardziej sprawiedliwego i równomiernego rozłożenia ciężaru podatkowego w ścisłej zależności od przychodowości danych gruntów. Podstawę wymiaru podatku gruntowego stanowi przychód szacunkowy będący iloczynem ilości ha należących do danego gospodarstwa przez normę przychodowości 1 ha wyrażoną w kwintalach żyta. W niektórych przypadkach jeżeli dane gospodarstwo rolne poza zwykłym sposobem gospodarowania prowadzi jeszcze określone w dekrecie tzw. działy specjalne jak np. rozwinięte w ponad normalnie przyjęty sposób gospodarowania sadownictwo, warzywnictwo itp., to z działów tych oblicza się przychód faktyczny i różnicę pomiędzy przychodem faktycznym i przychodem szacunkowym wlicza się do podstawy wymiaru.

Jest to konsekwencją zniesienia oddzielnego obciążenia wsi podatkiem dochodowym, który zostaje obecnie skonsumowany przez podatek gruntowy. Podstawa opodatkowania określona jest w kwintalach żyta a następnie przeliczona na równowartość w złotych według cen z ubiegłego roku, a określonych każdego roku w drodze rozporządzenia. Od tak obliczonej podstawy opodatkowania oblicza się podatek gruntowy stosując odpowiednią stawkę podatku wymienioną w dekrecie a wahającą się od 4% do 16%.

W ten sposób podatek gruntowy stał się podatkiem elastycznym dopasowanym do każdorazowej koniunktury gospodarczej w odróżnieniu od podatku gruntowego, przedwojennego, kiedy to sztywne stawki podatku gruntowego w miarę wzrostu względnie spadku cen na podstawowe artykuły wsi, co w ówczesnych warunkach gospodarczych było na porządku dziennym, stwarzały w jednym przypadku zbyt małe, w drugim zaś zbyt duże obciążenie wsi. Progresja natomiast, która sięga do 400%, dostosowuje ciężar podatkowy do zdolności płatniczej poszczególnych rolników, uzależniona jest bowiem nie od obszaru posiadanego gruntu lecz od jego przychodowości.

Silnie zróżniczkowana siatka przychodowości gruntów oraz progresja w połączeniu z szeroko rozbudowanymi ulgami rodzinnymi, które w pewnych przypadkach przewidują nawet całkowite zwolnienie od podatku oraz ulgami na skutek klęsk żywiołowych, szczególnych wydarzeń osobistych, strat wojennych itd. nadają nowemu podatkowi gruntowemu charakter podatku wybitnie sprawiedliwego i zgodnego z założeniami nowej polityki społeczno-gospodarczej.

Należy się jednak liczyć z tym, że jest to podatek oparty całkowicie na nowych podstawach, mogą więc przejściowo do czasu chociażby dokładnego zapoznania się z nim aparatu wykonawczego piętrzyć się pewne trudności i niedokładności. Nie można więc zbyt pochopnie wyciągać z działania tego podatku niewłaściwych wniosków. Zerwanie z nawykami i pewnymi przyzwyczajeniami zawsze budzi głosy obawy i krytyki. To samo dało się zaobserwować na tle nowego podatku gruntowego, nie są to jednak uwagi rzeczowe, zwłaszcza że wobec zniszczenia w znacznej części katastrów i operatów klasyfikacyjnych będących fundamentem dotychczasowego podatku gruntowego nie można było wyeliminować wsi z orbity działania danin publicznych i wprowadzenie nowych zasad wymiaru podatku gruntowego stało się koniecznością państwową.

Rozwiązanie zagadnienia po bliższym zapoznaniu się z nim jest bardzo szczęśliwe i świadczy o dużym wyczuciu i opanowaniu tematu przez jego wykonawców.

Znacznie mniejsze zmiany wykazuje **podatek od lokali**. Charakterystyczną jego cechą jest zróżniczkowanie stawki podatkowej w zależności: a) od okoliczności, czy komorne za lokal pobierane jest w wysokości komornego podstawowego, czy w kwocie wyższej, b) od przeznaczenia lokalu.

W przypadku, gdy komorne za lokal pobierane jest w wysokości komornego podstawowego, stawka podatku wynosi 100%, 200% lub 600% komornego podstawowego w zależności tego czy lokal zajmowany jest jako lokal mieszkalny bądź też użytkowy. Gdy natomiast pobierane jest komorne wyższe od podstawowego, stawki podatku wynoszą 10% dla lokali mieszkalnych i 15% dla lokali użytkowych z tym jednak, że stawki te stosuje się wówczas gdy obliczony

*) Część I — patrz „Rachunkowość — Podatki" nr. 4

na ich podstawie podatek jest wyższy od podatku obliczonego od komornego podstawowego według właściwych dla tego komornego stawek. W ten sposób podatek lokalowy stał się podatkiem elastycznym.

Najmniej zasadniczych zmian wykazuje **podatek od nieruchomości.** Stawka podatku wynosi 20% podstawy opodatkowania, gdy nie przekracza ona 2000 zł i 30% przy wyższej podstawie opodatkowania.

Oprócz omówionych wyżej tzw. podatków realnych na rzecz samorządów pobierane są: **podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk oraz podatek od kopalń;** związki samorządu terytorialnego mogą nadto wprowadzać podatki o znaczeniu ściśle lokalnym, byleby tylko harmonizowały one z ogólną polityką podatkową Państwa. Ponadto związki samorządu terytorialnego pobierają opłaty administracyjne za czynności i poświadczenia urzędowe organów samorządowych, opłaty za używanie samorządowych urządzeń i zakładów dobra publicznego, opłaty targowe oraz dopłaty specjalne.

W ten sposób samorząd terytorialny uzyskał w zakresie danin publicznych trwałe podstawy finansowe zharmonizowane z jego potrzebami, jasno sformułowane i posiadające nieskomplikowaną technikę wymiaru i poboru.

W zakresie podatków przypadających Skarbowi Państwa po zniesieniu podatków mniej wydajnych oraz różnorodnych dodatków do podatków **pobierane są obecnie:**

a) **podatek dochodowy** na podstawie dekretu z dnia 8 stycznia 1946 r. (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 25, poz. 99), b) **podatek obrotowy** na podstawie dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 3, poz. 23), c) **podatek od wynagrodzeń** na podstawie dekretu z dnia 18 sierpnia 1945 r. (Dz. U. R. P. z 1947 r. Nr 30, poz. 129), d) **podatek od nabycia praw majątkowych i opłata skarbowa** na podstawie dekretów z dnia 3 lutego 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 106 i 107).

Zasadę powszechności opodatkowania realizuje w całej pełni ustawodawstwo podatkowe pociągając wszystkie grupy społeczne do świadczeń na rzecz Skarbu Państwa. Opodatkowaniu podlegają, osiągające dochód przekraczający 72.000 zł rocznie, osoby fizyczne, prawne, spadki nieobjęte oraz przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe bez względu na to, czy posiadają odrębną osobowość prawną z wyjątkiem przedsiębiorstw państwowych i samorządowych, prowadzonych na wyłączne potrzeby administracji państwowej i związków samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw państwowych, rozliczających się centralnie w ramach budżetu państwowego, wymienionych w specjalnym zarządzeniu, jak również przedsiębiorstw związków samorządu terytorialnego, rozliczających się w ramach budżetu danego związku.

Celem opodatkowania nadwartości do źródeł przychodów zaliczona została również sprzedaż przedmiotów i praw majątkowych. Jak już zaznaczyłem, omawiając podatki komunalne, gospodarstwo rolne stanowi tylko wówczas źródło przychodów, gdy właściciel osiąga dochód podlegający opodatkowaniu z innych źródeł przychodów.

Dekret o podatku dochodowym uchyla wszystkie dotychczasowe zwolnienia podmiotowe. Nowe zwolnienia podmiotowe dostosowane do aktualnych założeń polityki podatkowej zawarte zostały w samym dekrecie.

Nowa rzeczywistość gospodarcza oparta na **trzech zasadniczych sektorach życia gospodarczego,** tj. na sektorze państwowym, spółdzielczym i prywatnym **oraz konsekwencje wynikające z nacjonalizacji wielkiego przemysłu i banków** były czynnikami, które musiały wywrzeć zasadniczy wpływ na strukturę podatku dochodowego i obrotowego celem określenia dla każdego z tych sektorów gospodarki narodowej właściwej formy opodatkowania i odpowiedniej wysokości obciążenia podatkowego, a to z uwagi na rolę, jaką odgrywają te podatki w aparacie fiskalnym Państwa.

W szczególności podkreślić należy odmienną rolę tych podatków w odniesieniu do sektora znacjonalizowanego i sektora prywatnego. W odniesieniu do sektora prywatnego podatek dochodowy jako narzędzie polityki fiskalnej Państwa jest czynnikiem, którym Państwo reguluje rozmiary kapitalizacji; w odniesieniu natomiast do sektora znacjonalizowanego podatek jako narzędzie ogólnej polityki finansowej i gospodarczej powiązanej z systemem cen, stał się czynnikiem odprowadzania do Skarbu Państwa zysków przedsiębiorstw, stanowiących własność Państwa i to w dwojakiej formie: wstępnie — w formie podatku obrotowego i ostatecznie — w formie podatku dochodowego. Stąd płynie odmienna rola podatku dochodowego w odniesieniu do sektora znacjonalizowanego — wysokość podatku, stanowiąca przelew zbędnej masy środków obrotowych danego przedsiębiorstwa, stała się funkcją planowanej kapitalizacji. I jakkolwiek w odniesieniu do sektora państwowego nazwa podatku pozostała, to jednak treść jego uległa zasadniczej zmianie. Słusznie więc prof. Rozmaryn w konkluzji swego artykułu pt. „Podatek i prawo", zamieszczonego w zeszycie 9 (19) miesięcznika „Państwo i prawo" dochodzi do następującego wniosku: „Innymi słowy, podatki od innych rodzajów własności, które dotąd wyłącznie objęte były pojęciem podatku, stały się obecnie tylko r o d z a j e m szerszego gatunku, nie mogącym już pretendować na wyłączność nazwy podatków. Obok nich pojawiło się bowiem, w nowym ustroju społeczno-gospodarczym, nowe zjawisko społeczne, niezwykle ważne, a mianowicie podatki płacone na rzecz budżetu przez różne formy własności państwowej. Jest to drugi rodzaj tego samego szerszego gatunku, tj. podatków w nowym znaczeniu tego słowa, — nowy etap w rozwoju pojęcia podatku. W ślad za tym zbudować należy także całkowicie nową o g ó l n ą teorię podatków, obejmującą oba rodzaje podatków we wszystkim, co im wspólne, a odrębnie traktującą o tym, co je różni".

W odniesieniu do sektora spółdzielczego rolą podatku jest popieranie rozwoju ruchu spółdzielczego.

Omówione przesłanki znalazły w całej rozciągłości wyraz w podatku dochodowym i obrotowym.

Dekret o podatku dochodowym różniczkuje wysokość opodatkowania według dwóch działów, a mianowicie: według działu II dla wszystkich podatników z wyjątkiem sektora państwowego i według działu VII dla sektora państwowego. Należy podkreślić, że przepisy działu III są tylko ogólną normą prawną odsyłającą w zasadzie zagadnienie podziału zysku bilanso-

wego przedsiębiorstw państwowych do odpowiednich przepisów prawnych. Obciążenie podatkiem według działu II jest progresywne: wynosi od 2% przy dochodzie ponad 72.000 zł do 50% przy dochodzie ponad 4.100.000 zł, przy czym sektor spółdzielczy poza spółdzielniami kredytowymi, z wyjątkiem drobnych spółdzielni kredytowych, jak również komunalne kasy oszczędności oraz przedsiębiorstwa samorządu terytorialnego korzystają z obniżenia podatku od 25% do $33^{1}/_{3}$% tak, że maksymalne obciążenie tych podatników nie może przekraczać $33^{1}/_{3}$% dochodu. Rozbudowane zniżki i zwyżki rodzinne spełniają postulaty fiskalne i populacyjne.

Zasady opodatkowania zawarte w dziale III odpowiadają zadaniom jakie powinien spełniać podatek dochodowy w stosunku do sektora znacjonalizowanego i łącznie z dekretem z dnia 4 czerwca 1946 r. o podziale zysku i pokrywaniu strat w przedsiębiorstwach państwowych tworzą harmonijną całość.

Istnienie trzech sektorów gospodarki narodowej uwzględnia również dekret o podatku obrotowym, który w zakresie obciążenia podatkowego ulgowo traktuje przedsiębiorstwa państwowe, samorządowe i spółdzielcze ze szczególnym uprzywilejowaniem spółdzielni pracy. Zawarte w dekrecie upoważnienie dla Ministra Skarbu do stosowania ulg podatkowych znalazło wyraz w rozporządzeniu wykonawczym i pozwala na elastyczne stosowanie obciążenia w uzależnieniu od aktualnych założeń polityki gospodarczej i podatkowej Państwa. Z dostosowania podatku obrotowego do struktury organizacyjnej przemysłu znacjonalizowanego wynikła **tendencja scalania podatku obrotowego** i pobór jego w jednym punkcie za wszystkie fazy obrotu na odcinku sektora państwowego. Wysokość stawek scalonego podatku obrotowego zależna jest od ciężaru gatunkowego danej branży, jej stopnia zorganizowania i prężności gospodarczej i jest wyrazem polityki gospodarczej Państwa w stosunku do danej gałęzi produkcyjnej. Podkreślić należy, że w tym rozumieniu scalanie podatku obrotowego może objąć na razie tylko sektor państwowy i pozostaje w ścisłym powiązaniu z systemem cen. Na podstawie upoważnienia zawartego w dekrecie wprowadzony już został pobór scalonego podatku obrotowego od sprzedaży: a) produktów naftowych (paliw płynnych), b) cukru, melasy, suszu buraczanego i wysłodków, c) wyrobów elektrotechnicznych, d) wytworów przemysłu objętego centralnym zarządem przemysłu materiałów budowlanych, e) wytworów przemysłu włókienniczego, f) wytworów przemysłu węglowego, g) wytworów przemysłu hutniczego.

Rola **świata pracy** w obecnym ustroju Państwa musiała również znaleźć swe odbicie w systemie podatkowym. Mieszczące się przed wojną w ramach ustawy o podatku dochodowym opodatkowanie dochodów z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę wyodrębnione zostało w oddzielny dekret o podatku od wynagrodzeń. Dekret ten formułuje ściśle pojęcie wynagrodzenia i ustala skalę podatkową dostosowaną do warunków gospodarczych świata pracy, uwzględniając przy tym w szerokim zakresie postulaty populacyjne przez wprowadzenie nieznanych poprzednio obowiązującym przepisom w zakresie opodatkowania świata pracy zniżek rodzinnych, które w pewnych przypadkach sięgają do całkowitego zwolnienia od podatku. Broni on pracownika przed wyzyskiem ze strony pracodawcy przez dodatkowe obciążenie pracodawcy przy wypłacie niskich wynagrodzeń nie przekraczających 100.000 zł w stosunku rocznym.

Dodatkowa opłata pracodawcy zmniejsza się w miarę wzrostu wynagrodzenia, by ustać zupełnie przy wynagrodzeniach przekraczających 100.000 zł w stosunku rocznym.

(c. d. n.)

STANISŁAW NAGLER (Kraków)

Narzucanie kosztów robocizny pośredniej

(Doświadczenia zebrane w pewnym dużym zakładzie przemysłowym)

Robocizna stanowi w przedsiębiorstwie przemysłowym jedną z pozycji nakładów produkcji.

Robocizna dzieli się, jak wiadomo, na dwa rodzaje: robociznę, która bierze bezpośredni udział w wytwarzaniu i robociznę, która w przedsiębiorstwie jest wprawdzie nieodzowna, ale w samym produkowaniu udziału nie bierze. Na przykład ustawienie maszyny, nakładanie surowca, obróbka, zdjęcie z maszyny wyrobu itd., to prace produkcyjne, utrzymanie zaś czystości wokół maszyny, odwożenie wyrobu do magazynu, prace robotników w magazynie, roboty związane z konserwacją wodociągu, kanalizacji, oświetlenia itp., to prace nieprodukcyjne, a jednak pośrednio oddziaływujące na przebieg produkcji.

W konsekwencji dzieli się płace na płace produktywne — bezpośrednie i nieproduktywne — pośrednie.

Nie jest to w praktyce zadanie łatwe, w szczególności w zakładach, w których spotykamy więcej niż jeden rodzaj produkcji. Prócz tego zdarzają się czynności, które nie dają się ściśle rozdzielić. Należy wobec tego ustalić, które koszty robocizny traktować będziemy jako bezpośrednie, a które jako pośrednie.

Do rozliczenia robocizny należy w przedsiębiorstwie przygotować należycie zorganizowany przebieg dokumentów, odpowiednio opracowanych, przy zastosowaniu takich rubryk, ażeby w punktach kontrolnych (biurach) otrzymywać gotowy materiał do rozłożenia robocizny na stanowiska i rodzaje kosztów.

Robocizna pośrednia stanowi poważny koszt w każdym przedsiębiorstwie przemysłowym i dlatego należy ją stale kontrolować.

Niektóre przedsiębiorstwa kontrolę opierają na nadzorze, lecz jest to niewłaściwe. Kierownicy działów, czy majstrowie zatrudnieni przy bieżących pracach produkcji przeważnie nie mogą zapobiec marnotrawstwu czasu zużytego przez robotników zatrudnionych przy pracach pomocniczych, jak przy czyszczeniu maszyn, pobieraniu materiałów i innych robotach pomocniczych. Dlatego należy tak zorganizować kontrolę, ażeby było można łatwo stwierdzić, na podstawie sprawozdań, czy koszty te nie są zbyt wysokie i jednocześnie mieć materiał do prognozy, jak uniknąć zbędnych kosztów, ewentualnie ich zaoszczędzić.

Stosunek sum wydatkowanych na robociznę pośrednią i bezpośrednią powinien być tematem stałych ba-

dań kierownictwa przedsiębiorstwa. I obojętnie czy on będzie wynosił 30, 40 czy 50% robocizny pośredniej, w stosunku do wypłaconej w danym okresie (powiedzmy miesięcznym) robocizny bezpośredniej. Należy śledzić, czy jest on właściwy. Cel ten osiągnąć można przez usystematyzowanie robocizny pośredniej i bezpośredniej.

Robocizna bezpośrednia, która dotyczy kosztów czystego wytwarzania, jako stale i równomiernie powtarzająca się może być ujęta kalkulacją wstępną.

Robocizna pośrednia jest stale zmienna i kształtuje się zależnie od całego szeregu warunków (szczególnie w dobie dzisiejszej), które nie zawsze można przewidzieć, jak: przestoje maszyn, brak surowców, prądu itd., a to wszystko wpływa na wzrost lub obniżenie samego kosztu.

Niemniej jednak należy stale dążyć, ażeby koszty pośrednie można było stabilizować i ustalić pewien stosunek do kosztów bezpośrednich. W tym celu trzeba wiedzieć, jak się one kształtują, a zatem podzielić je na pewne grupy stale występujące w danym przedsiębiorstwie.

W zakładzie omawianym koszty bezpośrednie i pośrednie narzucane były na arkusz rozliczeniowy, na podstawie kart czynności wystawianych na oddziałach, zarówno pomocniczych jak i produkcyjnych, przy czym na kartach czynności wpisywano w uwagach, czy dana robocizna jest pośrednią czy bezpośrednią, bez równoczesnego określania jej funkcji. W tym stanie nie można było uniknąć, by koszty pośrednie nie były księgowane jak bezpośrednie i odwrotnie.

W celu uniknięcia tego niewłaściwego traktowania kosztów w stosunku do arkusza rozliczeniowego, należy zorganizować przebieg wystawiania kart obrachunkowych czynności w ten sposób, ażeby nie budziło wątpliwości, iż koszty na arkuszu rozliczeniowym będą właściwie ujęte.

Dla stabilizacji kosztów pośrednich trzeba ustalić, które koszty pośrednie stale się powtarzają. Praktycznie uczynić by to należało w sposób następujący:

1. Zebrać od kierowników działów spis, jakie koszty są uważane za pośrednie (głównie chodzi o nomenklaturę tych kosztów według przyzwyczajeń poszczególnych kierowników);
2. po zebraniu nazw i rodzajów kosztów pośrednich stwierdzić w Wydziale Kalkulacji, czy rzeczywiście nie są one ujmowane w kalkulacji bezpośredniego wytwarzania;
3. podzielić na grupy i dokładnie określić, co dane grupy kosztów mają obejmować;
4. opracować kartę obrachunkową czynności, która będzie wypełniana na oddziałach dla robotników — i ujmować będzie po jednej stronie robociznę bezpośrednią, po drugiej pośrednią (wzór w załączeniu);
5. wydać dokładną instrukcję dotyczącą wypełniania kart;
6. podać terminy, do kiedy karty obrachunkowe czynności mają być odsyłane do Biura Obrachunkowego (Biura Płacy i Pracy).

Należy tu zaznaczyć, ż omawiana fabryka posiada także działy pomocnicze, które pracują dla wszystkich oddziałów fabryki, jak gdyby oddzielne przedsiębiorstwa. Mam tu na myśli takie działy pomocnicze, jak warsztaty: ślusarski, stolarski, mechaniczny, narzędziowy i elektrotechniczny. Warsztatom tym wszystkie inne działy dają zamówienia na wykonanie poszczególnych robót pomocniczych. Stwarza się zatem w warsztatach napływ dużej ilości zamówień, które dla samych warsztatów będą jakby robocizną produktywną, a trzeba wziąć pod uwagę, że dla całej fabryki są to prace pośrednie. Dlatego manipulację kartami obrachunkowymi czynności warsztatowych należy rozwiązać nieco inaczej, jak dla całej fabryki, ażeby było można określić, jak kształtują się koszty utrzymania samych warsztatów i ile wynoszą koszty dla odnośnych oddziałów.

W praktyce:

1. Na podstawie zamówień z różnych oddziałów, warsztaty wystawiają dla poszczególnych rzemieślników „polecenie wykonania", na którym jest podane, kto ma wykonać pracę, jaką i za jakim wynagrodzeniem (wzór w załączeniu).
2. Po wykonaniu pracy „polecenie wykonania" zostaje zwrócone wraz z wykonaną pracą do odbierającego (kontrolera), który kwituje odbiór danej pracy.
3. „Polecenie wykonania" przekazane zostaje do kierownictwa warsztatów, a stąd w końcu tygodnia do Biura Płacy i Pracy.
4. Biuro Płacy i Pracy segreguje „polecenia wykonania" dla poszczególnych pracowników i wystawia karty obrachunkowe czynności, jako podkład do sporządzenia listy płac. Przy czym na stronę karty robocizny bezpośredniej wnieść należy prace wykonane dla oddziałów fabrycznych (z zaznaczeniem dla których oddziałów), a na stronę robocizny pośredniej, robociznę dotyczącą samych warsztatów.

Dla arkusza rozliczeniowego całą robociznę warsztatów należy traktować jako robociznę pośrednią.

Te czynności mogłyby być wykonane bezpośrednio w kierownictwie warsztatów, ale stworzyło by to dodatkowe koszty, gdyż musiało by być założone tam specjalne biuro, a przecież może to wykonać Biuro Płacy i Pracy, przez co odciąży się warsztaty od prac biurowych, które dla działów technicznych są zawsze uciążliwe.

W powyższy sposób stworzone karty obrachunkowe czynności, które grupują się w Biurze Płacy i Pracy, są podstawą do zrobienia listy płac.

Listę płac należy opracować w ten sposób, ażeby wynikało z sum ogólnych, ile przypada na robociznę bezpośrednią i ile na pośrednią.

Dla księgowości lista płacy jest od razu podstawą do zaksięgowania odpowiedniej sumy na robociznę pośrednią i bezpośrednią. Przy czym lista płac jest sporządzana w ten sposób, ażeby dla każdego oddziału stanowiła oddzielną całość, a zatem rozdzielona jest na tyle części, ile jest oddziałów w fabryce.

Zdawać by się mogło, że tak opracowana lista płac może być od razu podkładem do narzucenia kosztów na arkusz rozliczeniowy, jednak tak nie jest, ponieważ robotnicy wypłacani są w oddziałach macierzystych, to znaczy w tych, w których mają przydział. A jak wiemy, robotnicy w fabryce są przerzucani z oddziału na oddział do pilnych prac. Następnie warsztaty pracują dla całej fabryki i dla siebie. Przeto podział kosztów jest konieczny.

Biuro Płacy i Pracy koszty te analizuje i jednocześnie przygotowuje do narzucenia na arkusz rozliczeniowy w sposób następujący:

1. Po wykorzystaniu kart obrachunkowych czynności dla sporządzenia listy płac, należy oddzielić karty robotników chwilowo przeznaczonych do innych działów (wypożyczonych) i sporządzić z nich wykaz, które oddziały należy odciążyć, a które obciążyć za robociznę pośrednią i bezpośrednią.

2. Robociznę warsztatów należy także rozłożyć na poszczególne oddziały i odpowiednie oddziały obciążyć, odciążając warsztaty. Na warsztatach zostaną wtedy tylko te koszty, które dotyczą bezpośrednio utrzymania warsztatów.
3. Dla wykonania powyższych prac należy przygotować arkusz z podziałem na stanowiska kosztów i sumy tak wnieść z list płac, jak są na nich uwidocznione, tj. oddzielnie robociznę bezpośrednią i pośrednią. Pod tymi sumami wykonać wszystkie przeniesienia, po czym arkusz zsumować, przy uwzględnieniu oddzielnie robocizny bezpośredniej i oddzielnie pośredniej, a następnie uzgodnić z ogólną sumą listy płac.

Z zestawienia w powyższy sposób sporządzonego można już narzucić koszty robocizny na arkusz rozliczeniowy, na poszczególne stanowiska kosztów.

W arkuszu rozliczeniowym można wyprowadzić stosunek kosztów robocizny pośredniej do bezpośredniej, ale porównanie takie nie jest wystarczające do wyciągania wniosków, czy koszty pośrednie są kształtowane właściwie. Trzeba jasno stwierdzić, czy koszty pośrednie nie są zbyt wysokie. Należy zatem przeprowadzić analizę tych kosztów. Dla tego celu trzeba koszty pośrednie rozbić na grupy. Czyni to Referat Statystyczny przy Biurze Pracy i Płacy opracowując dokładnie koszty robocizny pośredniej dla poszczególnych oddziałów. Daje to możność porównywania tych samych kosztów w stosunku jednego oddziału do drugiego. W wypadku na przykład gdy są duże odskoki kosztów tego samego typu, można zastanowić się, dlaczego tak jest, zbadać je na miejscu w oddziale i jeśli okaże się, że są one wygórowane, przedsięwziąć odpowiednie kroki celem ich zmniejszenia. W innym wypadku może okazać się, że na przykład koszty naprawy maszyny pochłaniają duże sumy, co będzie bodźcem do analizy powyższego stanu. Po zapoznaniu się na oddziale z zagadnieniem dojdziemy może do wniosku, że niezbędny jest zakup maszyny nowej. W porównaniach trzeba mieć zawsze na uwadze wielkość i rodzaj produkcji oddziału, jednak niemniej są zawsze one podstawą do badań i wyciągania wniosków, a gama ich jest bardzo szeroka.

Opracowane w powyższy sposób przebiegi dadzą rezultat pozytywny ponieważ:

1. Prace biurowe wasztatów produkcyjnych są minimalne, a te które wykonują są nieodzowne dla kierownika prowadzącego oddział, gdyż z karty pracy wie codziennie ile pracownik z siebie dał zadanej pracy. Z karty obrachunkowej czynności, kierownik czyta wydajność pracy pracownika w ciągu całego tygodnia, może zatem wyrobić sobie opinię zarówno o samym pracowniku jak i o możliwościach produkcyjnych.
2. Karty obrachunkowe czynności są tak opracowane a ich obieg tak obmyślony, że dają całkowity materiał dla działu kontrolującego wyniki a więc:
   a) z kart obrachunkowych czynności wiemy jaka suma przypada na robociznę bezpośrednią i pośrednią (dla sporządzenia listy płac);
   b) strona robocizny bezpośredniej daje materiał dla kalkulacji wtórnej (ile robocizny przypada na poszczególne zlecenie?);
   c) na stronie robocizny pośredniej rozbite są koszty na poszczególne rodzaje, dając materiał dla statystyki i prognozy;
   d) karty obrachunkowe czynności dają materiał do słusznego rozłożenia kosztów robocizny na arkuszu rozliczeniowym.

Kończąc pragnę zaznaczyć, że wszelkie rozliczenia robocizny przejść muszą przez listę płac, co da gwarancję, że żadna wypłata nie będzie opuszczona, a zatem wyniki rozliczenia będą zgodne z księgowością i arkuszem rozliczeniowym.

Oddział .... **Polecenie wykonania Nr** .... do zlec. wewn. Nr ....

Należy wykonać ....

.... Rodzaj pracy ....

Wykonujący Grupa ....

zlecenie Nr kontr. .... Nazwisko .... Stawka ....

Wykonywano pracę:

Dzień tygodnia	Data	godzin ogółem	godzin w tym 50%	godzin w tym 100%	Norma Czas szacunkowy	Ilość wykonana	Czas wg. normy	Zarobek akordowy zł	Zarobek akordowy gr	Uwagi Znak kontr.
Razem										

wystaw. karty	wydanie na warszt.	rozpocz. pracy	ukończenie	odebrał	Wysłano do: B. płacy	

Karta obrachunkowa czynności

za czas od .... do .... 194.....

Robocizna bezpośrednia (produkcyjna)

Maszyna ....

Rodzaj obsługi ....

Oddział .... Nr .... Nazwisko i imię .... stawka za godzinę ....

Nr zlecenia Biura Ruchu	Nr zlecenia sprzedaży	Rodzaj, typ fabrykatu	Operacja	Ilość zamów. (podać jednostk.)	Norma (podać jednostk.)	Zarobek akord. na jednostk.	Wykonana ilość	Czas wg normy	Czas faktyczny	% wykon. normy	Zarobek akord. za wykon. ilość	Czas wg stawki osobistej	Uwagi

RACHUNKOWOŚĆ — PODATKI

Nr 5

Strona 2. „Karty obrachunkowej czynności“ **Robocizna pośrednia (nieprodukcyjna)**

L. p.	Rodzaj czynności	Ilość przeprac. godz.			Obrachunek akordowy						% wykon. normy	Zarobek wg stawki	Zarobek akord. za wykon. ilość	Premia	Uwagi
		wg stawki	wg akord.	Razem	Ilość zamów. (podać jednostk.)	Norma (podać jednostk.)	Zarobek akord. na jednostk.	Wykonana ilość	Czas wg normy	Czas faktyczny					
1.	Utrzymanie ruchu														
2.	Nadzór														
3.	Przyuczanie														
4.	Przestoje														
5.	Transporty i magazyn.														
6.	Naprawy produkcji														
7.	Badania i próby														
8.	Czyszczenie maszyn														
9.	Napr. maszyn i urządz.														
10.	Napr. narzędzi i ciągadeł														
11.	Utrzymanie czystości i wozn														
12.	Przestaw. maszyn i urządz.														
13.	Inwestycje i remonty generalne														
14.	Różne														
15.	Utrzymanie samochodów														
16.	Ogrodnictwo i trawniki														
17.	Stołówka i konsum														
18.	Ekspedycja														
	Razem rob. pośrednia														
	Razem rob. bezpośrednia														
	Razem godzin pracy														

Biuro Płacy i Pracy

Referent Oddz. .... Biura Pł. i Pr. d. ....

Wysłano do

Kierownik Oddz. ....

.... obliczył

.... sprawdził

NASZA PIERWSZA ANKIETA

Jakie uwagi i myśli nasuwają dotychczasowe doświadczenia z jednolitym planem kont?

(Materiał dyskusyjny).

Dziś zabierają głos: p. Kozłowski (Katowice), który analizuje klasę 2, oraz p. Kostecki (Narożno, powiat Kłodzko), który polemizuje z p. Friedrichsdorffem, (patrz nr 3. „Rachunkowości — Podatków").

Czekamy na głosy dalsze!

Redakcja

MGR K. A. KOZŁOWSKI (Katowice)

O jednorodność klasy 2

(skrót jkp = jednolity plan kont)

Jednolity plan kont opiera się na systemie dziesiętnym, który po raz pierwszy zastosował praktycznie bibliotekarz Melvil Dewey, (The decimal system of classification, 1876), traktując biblioteki jako magazyny wiedzy ludzkiej.

Jpk stosuje ten system w ten sposób, że zaszłości cyklu gospodarczego przedsiębiorstwa przemysłowego wzgl. handlowego podzielił na 10 istotnych zespołów ujętych w klasach od 0 do 9, odpowiadających normalnemu biegowi wartości w przedsiębiorstwie. Zasadą bowiem całego systemu dziesiętnego jak też opartego na nim jpk jest nie tylko jasność, przejrzystość, jednoznaczność i jednorodność klas, ale i unikanie powstawania klas mieszanych. W niniejszym wypadku chodziło by więc przede wszystkim o unikanie mieszania kont wynikowych z majątkowymi, za jakie uważać należy konta rozliczeniowe.

Wynik operacyjny wyprowadza się z kl. 4 — 9, jako różnicę między kosztami własnymi a utargami, a wynik pozaoperacyjny winien być identyczny z saldem kl. 2.

Jpk jednak takiego salda w kl. 2 nie wykazuje, bo zawiera poza wynikiem pozaoperacyjnym wzgl. pozazakładowym jeszcze konta rozliczeniowe, które mogą w saldzie wykazać albo należności, albo zobowiązania, a więc pozycje bilansowe majątku obrotowego lub kapitału obcego.

Jpk powiada bowiem w tym przedmiocie (str. 33) „grupa 27 — rozliczenie kosztów.

W grupie 27 mieszczą się konta rozliczeniowe, tzn. takie, które służą do wstępnego zaksięgowania kwoty wydatku, nim jego dokładne ostateczne przydzielenie jest znane. Typowe np. jest konto rozliczeniowe robocizny, stosowane nieraz dla księgowań w momencie wypłaty. Podział robocizny na poszczególne konta grupy 41 dokonywany jest z chwilą ustalenia odpowiedniego jej rozbicia na dobro grupy 27. Jako rozliczeniowe traktowane jest również konto przeznaczone do księgowania miesięcznej lub kwartalnej kwoty amortyzacji majątku stałego."

CZYTELNIKU! Dziel się swymi doświadczeniami z innymi, a inni podzielą się z Tobą! Stacją przekaźnikową doświadczeń jest czasopismo „RACHUNKOWOŚĆ — PODATKI"

Ponieważ w każdym przedsiębiorstwie zdarzają się zaszłości, które z operacją przemysłową wzgl. handlową nie stoją w bezpośrednim związku, okazała się potrzeba uchwycenia ich w osobnej klasie i to ze względu na rachunek wyników.

Rachunek wyników wykazałby bez tej klasy nakłady i przychody danego okresu gospodarczego, bez rozróżnienia efektu operacyjnego i pozaoperacyjnego. Brak było by wtenczas powiązania całego rozliczenia kosztów, wykazującego koszty i przychody, przypadające na dany wytwór wzgl. grupy wytworów, z bilansem. Rachunek wyników bez uwzględnienia pola operacyjnego i pozaoperacyjnego mieszałby bowiem wynik fabrykacyjny (tj. różnicę między kosztami a utargami fabrykacyjnymi) z wynikiem neutralnym (tj. z różnicą między nakładami a przychodami pozaoperacyjnymi).

Do uchwycenia i rozgraniczenia wyniku operacyjnego od reszty, tj. od tego wszystkiego, co nie należy do kosztów operacyjnych, stworzono właśnie kl. 2.

W myśl jpk jednak klasa ta ma objąć konta pozaoperacyjne i rozliczeniowe. Są to zadania różnorodne, bo konta pozaoperacyjne odnoszą się do wyniku, rozgraniczają pole operacyjne od pozaoperacyjnego wzgl. pozazakładowego, a konta rozliczeniowe odnoszą się do majątku, który w jpk ma kilka klas do dyspozycji, a rozliczenie składników majątkowych może przeprowadzić w klasie 0 i 1. Traci na tym integralność całego systemu, a przede wszystkim sens samej kl. 2.

Obciążenie kl. 2 wydatkiem za robociznę stanowi przesunięcie dwóch pozycji bilansowych o charakterze majątkowym (należności), bo tego wydatku do kosztów nie można zaliczyć z powodu braku rozdzielnika, obciążającego poprzez kl. 4 poszczególne stanowiska kl. 5 i 6. Wydatek taki nie może występować zatem w kosztach, jak również nie może figurować jako wydatek neutralny. Ponieważ nie jest zatem ani wydatkiem operacyjnym, ani pozaoperacyjnym, ani pozazakładowym, ma charakter rozliczeniowy, a jako taki stanowi pozycję nie wynikową, a majątkową. Rozliczenia więc nie powinny mieć miejsca w kl. 2, która z założenia swego ma się zająć tylko rozgraniczeniem wyniku operacyjnego od pozaoperacyjnego. Cały plan kont traci niejako swój sens wewnętrzny.

Rozliczenia tego rodzaju przewiduje zresztą jpk na kontach:

„188 rozliczenia międzyokresowe czynne,
189 rozliczenia międzyokresowe bierne".

Cytowane zaszłości odnośnie robocizny itp. mogłyby być prowadzone ponadto w grupie 16 „inne należności i zobowiązania krótkoterminowe" lub w kla-

sie 0, co częściowo w niektórych wypadkach w praktyce też ma miejsce.

Jpk daje więc cztery różne możliwości zaksięgowania międzyokresowego wyrównania nakładu, brakuje mu zatem pewnej jednolitości wewnętrznej, która powinna być warunkiem jednolitości zewnętrznej.

Grupa 27 jako rozliczeniowa jest zatem, jak wykazano, zupełnie niepotrzebna i winna być z jpk wyeliminowana, bo rozliczenia przepisane dla niej przewiduje grupa 16 lub 18, a ewentualnie kl. 0, zależnie od wewnętrznej organizacji księgowości ,tj. od konkretnego planu kont danego przedsiębiorstwa. Ale sam fakt, że należy do klasy, która poza tą jedyną grupą wykazuje tylko salda wynikowe, winien być wystarczającym argumentem do skreślenia jej, bo przełamanie zasadniczego charakteru rozgraniczającego kl. 2, nie jest niczym uzasadnione.

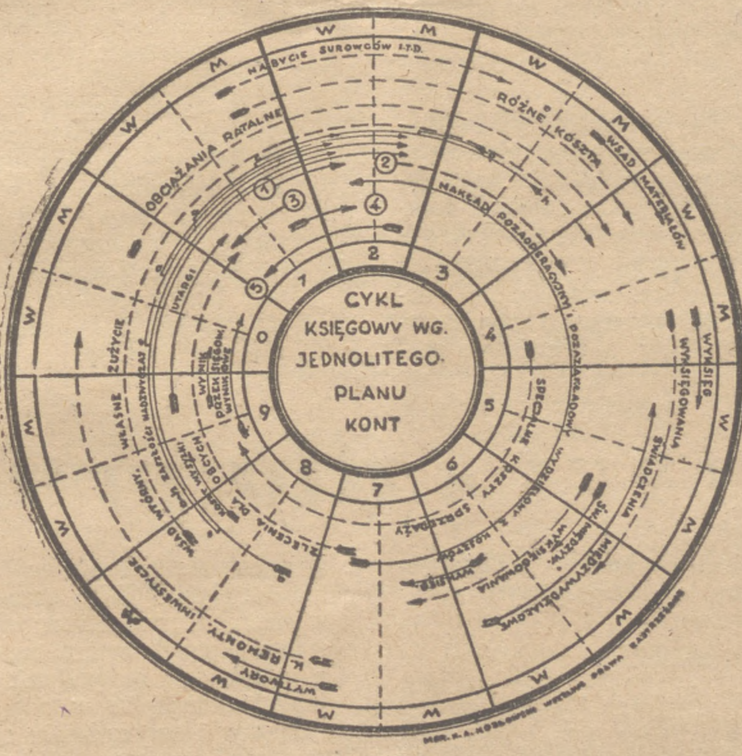
Kl. 2 może zatem obejmować różnorodne zaszłości, ale jedynie wynikowe, jak:

1. nakłady i straty pozaoperacyjne i nadzwyczajne,
2. dochody i zyski pozaoperacyjne i nadzwyczajne,
3. nakłady i dochody obiektów pozazakładowych,
4. nakłady i dochody finansowe oraz
5. różnice kalkulacyjne,

ale nie powinna zawierać rozliczeń. Stanowi to dezyderat doskonałości planu.

Wtenczas kl. 2 będzie jednorodną, bo będzie rejestrowała tylko nakłady i przychody związane z działaniami pozaoperacyjnymi i zaszłościami pozazakładowymi, a więc związane z tym wszystkim, co nie należy do ruchu operacyjnego.

Załączony graficzny cykl księgowy według jpk, przedstawia rolę kl. 2 w tym cyklu.

Strzałki 1, 2 i 3 ilustrują planowe możliwości księgowania. Księgowania według strzałki 1 i 2 winny odpaść dla rozliczeń jako niezgodne z przedstawioną zasadą jednorodności (tylko zaszłości wynikowe, pozaoperacyjne i pozazakładowe) oraz z zasadniczym założeniem księgowości podwójnej i jpk, rozróżniającego zupełnie wyraźnie klasy wynikowe (2, 4 do 7, 9) od majątkowych (0, 1, 3 i 8).

Księgowania według strzałek 1 i 2 jednak mogą mieć miejsce, o ile chodzi o grupę 28, konto kosztów kalkulowanych, ponieważ między kwotą kalkulowaną a rzeczywiście przypadłą może zachodzić różnica, która tylko jako wynik pozaoperacyjny może wejść do wyniku bilansowego. Koszty kalkulowane są jednak dotychczas bardzo rzadko stosowane, tak że kl. 4 nie ma praktycznie żadnej styczności z kl. 2.

Zwyczajne przeciwstawne księgowania kl. 2 mają miejsce w kl. 1, zgodnie z strzałkami 4 i 5. Nadzwyczajne księgowania, tj. księgowania rejestrujące nadzwyczajne straty lub dochody (kradzież, pożar, podarunki, odszkodowania ubezpieczeniowe) mogą mieć konta przeciwstawne na wszystkich klasach majątkowych.

Przykłady:

1. wytwór podarowany instytucji publicznej wn kl. 2, ma kl. 8
2. wszelkie niewytłumaczalne manka i superaty, mogące powstać w klasach majątkowych, również mogą się odnosić nie tylko do kl. 1, ale i do kl. 0, 3 i 8.

Zasięg kl. 2 jest więc uniwersalny, obejmujący wszystkie klasy majątkowe oraz samo rozliczenie kosztów, bo przyjmuje wydzielone z kl. 7 nakłady pozaoperacyjne i pozazakładowe. Teoretycznie więc kl. 2 może wykazać bezpośrednie przeciwstawne księgowania na wszystkich klasach, wyłączając kl. 5 i 6, jako rozgrupujących konta rodzajowe na stanowiska.

Kl. 2 ma więc szczególne znaczenie polegające na rzeczowym rozgraniczeniu wyniku operacyjnego i pozaoperacyjnego. Ważność i różnorodność tych zadań rozgraniczających wymagają, by miała jedynie i wyłącznie charakter rozgraniczający, neutralny i by była przez to jednolita i jednorodna.

MICHAŁ KOSTECKI (Narożno, pow. Kłodzko)

Sugestie p. R. Friedrichsdorffa są w zupełności słuszne, uzasadnione i zasługują absolutnie na uwagę, z tym, że:

1. **Uzupełni niedociągnięcia:**
   a) grupa 03 (ma być) Inwentarz ruchomy — martwy.
   b) natomiast Inwentarz żywy w osobnej grupie. Motywuję to tym, że z konta 310 Umorzenia wynika, że inwentarz żywy nie podlega amortyzacji.
2. W żadnej klasie, według proponowanego układu, nie znalazłem grupy na sumy pozabilansowe.
3. W żadnej klasie nie znalazłem odpowiedniego, wyraźnego konta do zaksięgowania rozliczenia podatku dochodowego.
4. **Uzupełni zagadnienie:**
   a) Każdy prawie zakład przemysłowy ma do dyspozycji tzw. Fundusz Socjalny, który w zamknięciu rocznym ma być dokładnie sprecyzowany i rozliczony.
   b) Bywają wypadki, że przy zakładach przemysłowych istnieją większe gospodarstwa rolne, które w zasadzie włączone są do majątku stałego danego zakładu, ale rozrachunkowo należy je traktować jako zakład uboczny, z kompletnym, odrębnym, przejrzystym bilansem wynikowym.
   c) W zakładach przemysłowych znajdują się warsztaty szewskie i krawieckie, z tym, że np. szewskie obsługują pracowników, a krawieckie pracowników i dany zakład przemysłowy (na przykład w tkalni — z odpadków szyją konfekcję).
5. **Sprecyzuje i wyjaśni:** grupę: Świadczenia produkcji.
6. **Przedłoży wzór zamknięcia rachunkowego.**
7. **Ułoży terminologię w kl. 5, 6, 7:**
   a) kl. 5 koszty według rodzajów
   b) kl. 6 koszty według miejsca powstawania
   c) kl. 7 koszty według grup (mat.wytworzonych).
8. **Sprecyzuje koszty według rodzajów i grup.**
9. **Mój wniosek:**
   a) proponuję maleńką zmianę w układzie klas a mianowicie:
      kl. 0 Majątek stały.
      kl. 1 Majątek obrotowy — konta finansowe.
      kl. 2 Majątek obrotowy — zapasy towarowe.
      kl. 3 Kapitały własne oraz umorzenia i rezerwy.
      kl. 4 Inne aktywa i pasywa.
      kl. 5 Nakłady i dochody pozaoperacyjne i nadzwyczajne oraz ogólny rachunek wyników i bilanse.
      kl. 6 koszty według rodzajów.
      kl. 7 koszty według miejsca powstawania
      kl. 8 koszty według grup (mat. wytworzonych).
      kl. 9 Sprzedaż.
   b) Natomiast nazwy kont zużytych materiałów technicznych według rodzajów w kl. 6, mają być analogiczne, jak w klasie 2, z tym tylko, iż istnieć będzie osobna grupa materiałów zużytych na produkcję i osobna grupa — na środki transportowe itp.

Z PRAKTYKI - *dla praktyki!*

Księgowanie wpłat na podatek dochodowy i Państwowy Fundusz Inwestycyjny w przedsiębiorstwach państwowych

(Materiał dyskusyjny)

Ministerstwo Przemysłu i Handlu — Departament Finansowy, rozesłało do podległych mu Centralnych Zarządów zapytanie — ankietę w sprawie sposobu księgowania i ujawniania w bilansach wpłat zaliczkowych na podatek dochodowy i Państwowy Fundusz Inwestycyjny oraz wymiarów z tego tytułu. Z nadesłanych odpowiedzi drukujemy poniżej kilka.

Centralny Zarząd Przemysłu Włókienniczego pisze:

1. Miesięczne zaliczki na podatek dochodowy i wpłaty na Państwowy Fundusz Inwest. o ile są płacone w ustalonym terminie księguje się:
   a) debet — Urzędu Rewiz. — konto 162
   b) kredyt — banku — grupa 10
2. O ile natomiast należności te nie zostały wpłacone w terminie ustawowym, traktowane są jako zaległości i w następnym okresie operacyjnym księgowane:
   a) kredyt — konto 167 (Urzędu Rewiz. — za należności z tytułu nieuiszczonych w terminie zaliczek na pod. doch. i wpłat na Państw. F. Inw.)
   d) debet konta 162 (Urzędu Rewiz. za przyjęte zobowiązanie z tego tytułu).
3. Przy wpłacie należności już zarachowanej:
   a) debet konta 167
   b) kredyt grupy 10 (banki)
4. Księgowanie zaliczek na podatek dochodowy przez klasę 2 (konto 2070) oraz tworzenie rezerw na niewymierzone podatki za okres operacyjny — Centralny Zarząd uważa za niewskazane, wychodząc z założenia, że podatek dochodowy wymierzają Urzędy Rewizyjne w następnym roku po zamknięciu ksiąg i sporządzeniu oraz przedłożeniu zatwierdzonego rocznego bilansu i rachunku wyników. Podstawą wymiaru jest osiągnięty zysk za rok operacyjny przeto wpłacone zaliczki na przestrzeni roku winny być aktywowane i w bilansie wykazane w grupie 16-tej (Inne należności), oddzielnie „zaliczki na podatek dochodowy za rok ....“ i oddzielnie wpłaty na „Państwowy Fundusz Inwestycyjny“.
5. Po dokonaniu wymiaru przez Urząd Rewizyjny następuje regulacja należności podatku dochodowego, o ile należność wynosi więcej niż wpłacone zaliczki, następuje księgowanie:
   a) debet konta 2070 — Podatek dochodowy za rok ....
   b) kredyt konta 162 — Urząd Rew. zaliczki na podatek dochodowy za rok ....
   c) kredyt konta 167 — Urząd Rew. za resztę należności po potrąceniu zaliczek.

   Przy przekazaniu reszty należności z tego tytułu:
   a) debet konta 167
   b) kredyt grupy 10 (banki).

Centralny Zarząd Przemysłu Konserwowego pisze:

„Z istoty tych dwu należności wynika, że ostateczne ustalenie ich wysokości następuje na mocy nakazu płatniczego odnośnego Urzędu Rewizyjnego, sporządzonego na podstawie złożonego zeznania o dochodzie. Do tego więc czasu rejestracja tych należności odbywać się musi na kontach przejściowych, zarówno celem uwidocznienia w księgach wysokości wpłat jak i tymczasowej należności.

W tym celu w końcu każdego miesiąca należy ustalone zaliczki przeksięgować na ciężar konta w grupie 20. „Podatek dochodowy" wzgl. „Fundusz Inwestycyjny" z uznaniem w grupie 16 konta Urzędu Rewizyjnego, konto podatku dochodowego względnie Funduszu Inwestycyjnego.

Wypłatami z tego tytułu obciążają się ostatnio wymienione konta gr. 16. W ten sposób wymienione konta w gr. 20 będą wykazywać ogólne sumy należności, zaś w gr. 16 pozostałe do uiszczenia kwoty.

Obydwie grupy kont zamykają się bilansem zamknięcia.

Po otrzymaniu nakazu płatniczego, różnicę pomiędzy sumą wymierzoną a zaksięgowanymi zaliczkami, przeprowadza się przez konta grup 20 i 16, tak jak zaliczki, natomiast salda kont grup 20 przenosi się na odpowiednie konto wyników (okresu, którego wymiar dotyczy)."

stępuje przez księgowanie wymiaru podatku dochodowego poprzez klasę 2 pgr. 201".

Centralny Zarząd Przemysłu Papierniczego pisze:

„1. Wpłacone na podatek dochodowy zaliczki księgowane są na koncie Urzędu Rewizyjnego w grupie 16. Zaleciliśmy podległym zakładom, aby do czasu wydania rozporządzenia wykonawczego do dekretu z dnia 4 czerwca 1946 r. o podziale zysku i pokrywaniu strat w przedsiębiorstwach państwowych, suma zaliczek, uiszczonych na podatek dochodowy, została wykazana w bilansie na dzień 31. 12. 1946 r. na koncie Urzędu w grupie „Inne należności krótkoterminowe".

„2. Wpłaty na Fundusz Inwestycyjny księgowane są na specjalnym koncie B. G. K. w grupie 16. Ewentualne zaległości na Fundusz Inwestycyjny poleciliśmy ujawnić w bilansie na 31. 12. 1946 r. na dwóch przeciwstawnych kontach w grupie sum pozabilansowych".

Centralny Zarząd Przemysłu Zbrojeniowego pisze:

1. „Dokonywane wpłaty na poczet podatku dochodowego:
   na ciężar konta 1635 Podatek dochodowy
   na dobro konta 100 Kasa wzgl. konta 103 B. G. K.
2. wymiar podatku dochodowego:
   na ciężar konta Czysty zysk za okres ubiegły
   na dobro konta 1635 Podatek dochodowy
3. przelewy zaliczek na Fundusz Inwestycyjny:
   na ciężar konta 1627 Państwowy Fundusz Inwestycyjny
   na dobro konta 103 Bank Gospodarstwa Krajowego
4. należność z tytułu Funduszu Inwestycyjnego:
   na ciężar konta 0890 Czysty zysk za okres ubiegły
   na dobro konta 1627 Państwowy Fundusz Inwestycyjny."

Centralny Zarząd Energetyki pisze:

„Wypłaty dokonane przez podległe nam Zjednoczenia z tytułu podatku dochodowego są księgowane w klasie II na subkoncie 2000, a z tytułu Funduszu Inwestycyjnego — na subkoncie 2001".

Centralny Zarząd Przemysłu Metalowego pisze:

„Podległe nam jednostki księgowały zaliczki podatku dochodowego:

1. w grupie 20, przeprowadzając przez rachunki wyników i zmniejszały zysk bilansowy danego roku operacyjnego o te kwoty,
2. lub w grupach 16 i 18 i wykazywały te sumy w bilansach zamknięcia po stronie aktywów."

Centralny Zarząd Przemysłu Fermentacyjnego pisze:

„Według naszego planu kont obowiązującego w roku 1947 należności i zobowiązania z tytułu podatku dochodowego i Funduszu Inwestycyjnego, powstające w ciągu roku, księgowaniu nie podlegają.

Wszelkie wypłaty dokonywane z tego tytułu w terminie do 15 każdego miesiąca za miesiąc ubiegły zgodnie z okólnikiem Min. Skarbu Nr 50 według numeracji Dep. V Nr. 38/47 z dnia 1. 3. 1947 r. w wysokości 25% dochodu jako przedpłaty na podatek dochodowy i w tejże wysokości na Fundusz Inwestycyjny księgowane są na kontach 1644 „Wpłaty na Fundusz Inwestycyjny", 1645 „Przedpłaty na podatek dochodowy" w klasie 1 — „Konta finansowe".

Sumy zapłaconych przedpłat na podatek dochodowy i Fundusz Inwestycyjny wykazywane są w bilansach w grupie „Inne należności i zobowiązania krótkoterminowe", jednakże oddzielnie wymienione.

W ten sposób bilanse wykazują właściwą wysokość zysku osiągniętą w okresie operacyjnym. Likwidacja kont „Przedpłaty na podatek dochodowy" na-

Poruszone zagadnienie jest aktualne w świetle uchwały Rady Ministrów z dnia 21. VIII. 1947 r. o zasadach systemu finansowego oraz okólnika Ministerstwa Skarbu Nr. 307 z dnia 30. VIII. 1947 r. które zasadniczo zmieniają funkcje podatku dochodowego. W świetle tych przepisów podatek dochodowy w przedsiębiorstwach państwowych jest jedną z form podziału zysku bilansowego. Dyskusja na łamach czasopisma „Rachunkowość i Podatki" powinna stać się przyczynkiem do właściwego rozwiązania tego zagadnienia. Zapraszamy do niej księgowych teoretyków i praktyków. (Zasady systemu finansowego omawiamy na innym miejscu niniejszego numeru).

IDĄ PRACE BILANSOWE!

Nie odkładaj przygotowań do nich!
Już dziś:

a) ułóż ich plan (rzeczowo i osobowo);
b) omów go z kierownictwem;
c) przygotuj ewentualnie okólnik — instrukcję;
d) usuwaj zaległości w swojej strefie działania i pomyśl o regulacjach kontowych;
e) ułóż kalendarzyk prac.

ABC... KSIĘGOWEGO

Ponieważ czytają nas nie tylko księgowi dużych przedsiębiorstw, ale i małych (sklepowych), przeto publikujemy dziś artykuł głównie dla nich poświęcony.

MGR J. SZARSKI (Warszawa)

Normy zyskowności a marże zysku brutto

Stosownie do obowiązujących obecnie przepisów istnieje obowiązek wpłacania miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy. Zaliczki te są obliczane w wielu wypadkach w oparciu o ustalony obrót miesięczny, przy zastosowaniu tzw. **norm zyskowności.**

Jednakowoż ze wszystkich stron dochodzą skargi, że obecnie stosowane normy zyskowności absolutnie nie odpowiadają rzeczywistym dochodom kupiectwa.

Celem niniejszego artykułu będzie podanie metody obliczania norm zyskowności, w oparciu o obowiązujące obecnie marże zysku brutto. Nie ulega bowiem wątpliwości, że rentowność przedsiębiorstwa zależna jest przede wszystkim od stosowanych w tym przedsiębiorstwie marż zysku brutto.

Przy ocenianiu zyskowności badanego przedsiębiorstwa trzeba ustalić średnią marżę zysku brutto stosowaną przy sprzedaży towarów w danym przedsiębiorstwie, następnie obliczyć odpowiadającą tej przeciętnej marży zysku brutto normę zyskowności brutto, a następnie drogą rachunkową wyszukać odpowiednią normę zyskowności netto, która dopiero może się stać podstawą obliczania dochodowości netto przedsiębiorstwa.

Jak obliczyć średnią marżę zysku brutto stosowaną przy sprzedaży? Przy obecnym stanie przepisów większość znajdujących się w obrocie towarów ma oznaczone dopuszczalne marże zysku brutto. Na podstawie książki towarowej ustalimy z łatwością, jakie ilości, których towarów przechodzą przez sklep. W wyniku tego rodzaju analizy obrotu dochodzimy do wniosku, że:

badane przedsiębiorstwo osiągające obrót miesięczny 500.000,— zł, sprzedaje towarów:

z zyskiem brutto 20% za 200.000,— zł
" " " 25% " 200.000,— "
" " " 40% " 50.000,— "
" " " 50% " 50.000,— "

Przed zsumowaniem marż zysku i podzieleniem wyniku przez ilość dodanych liczb otrzymujemy tzw. zwykłą arytmetyczną średnią marż zysku brutto, w naszym wypadku 33,75% (20 + 25 + 40 + 50 = 135; 135 : 4 = 33,75%). Jednakowoż, już na pierwszy rzut oka widać, że średnia arytmetyczna nie oddaje nam w pełni istniejącego stanu rzeczy, albowiem znaczna większość obrotu (400.000,—) przebiega przy zastosowaniu znacznie niższej marży zysku brutto niż 33,75%, bo 20% względnie 25%. Chcąc zatem otrzymać bardziej precyzyjny wynik musimy zastosować precyzyjniejszy sposób obliczania, mianowicie średnią arytmetyczną „ważoną". Metoda obliczania średniej arytmetycznej ważonej jest zasadniczo ta sama, co średniej arytmetycznej zwykłej, z tym uzupełnieniem, że przed dodaniem poszczególnych wyrazów mnoży się je przez ich „wagę", czyli ilość (stąd średnia „ważona") i dzieli potem przez sumę „wagi". W naszym wypadku tego rodzaju działanie daje nam średnią arytmetyczną ważoną 27% (20 × 200.000,— + 25 × 200.000 + 40 × 50.000 + 50 × 50.000 = 13.500.000; 13.500.000 : 500.000 = 27). W wyniku naszych obliczeń doszliśmy do stwierdzenia, że badany sklep, o obrocie miesięcznym 500.000,— i stosujący marże zysku brutto 20%, 25%, 40%, 50%, sprzedaje swe towary stosując przeciętną marżę zysku brutto 27%.

Otrzymana przez nas przeciętna marża zysku brutto żadną miarą nie może być uważana za normę zyskowności brutto, albowiem marża zysku brutto jest doliczana do ceny zakupu towaru, a norma zyskowności jest obliczana od obrotu, a zatem od cen sprzedażnych towaru.

Zagadnienie to jest dość zawiłe i niedoceniane, dlatego też celem jak najjaśniejszego wytłumaczenia na czym ta różnica polega posłużymy się następującymi przykładami: (ceny są dobierane specjalnie, gwoli jasności przykładu) — 1 jajko kosztuje w hurcie 14 zł, a w detalu 21 zł. Z tego wynika, że detaliczna marża zysku brutto doliczona do ceny zakupu wynosi 50%. Nasuwa się zatem pytanie, jaka jest marża zysku obliczana od detalicznej ceny towaru. W naszym wypadku widać od razu, że marża zysku, obliczona od ceny detalicznej wynosi 33%.

Przeprowadzenie szeregu tego rodzaju przykładów doprowadzi nas do wniosku, że marża zysku brutto obliczona od ceny sprzedażnej towaru (w naszym wypadku norma zyskowności brutto obliczana od obrotu) wyraża się zawsze niższą liczbą procentową, niż marża zysku brutto doliczona do ceny zakupu towaru względnie do kosztu nabycia towaru.

Marża zysku brutto i norma zyskowności brutto pozostają do siebie w pewnym stałym stosunku matematycznym, który możemy wyrazić matematycznym wzorem:

$$N = \frac{100\ m}{100 + m}$$

Jak już o tym wyżej była mowa, średnia marża zyskowności brutto stosowana przez badany w naszym przykładzie sklep detaliczny wynosiła 27%. Przez przeliczenie marży zysku brutto na normę zyskowności według podanego wyżej wzoru

((100 × 27) : (100 + 27) = 21,2)) otrzymamy normę zyskowności brutto 21,2% od obrotu.

Jednakowoż norma zyskowności brutto żadną miarą nie może być podstawą obliczenia dochodowości przedsiębiorstwa, dlatego, że z dochodu brutto kupiec pokrywa wszystkie swe koszty handlowe stałe, podatki i ewentualne straty.

Ustawa o podatku dochodowym wyraźnie zezwala na potrącanie tych wszystkich kwot od dochodu. Istotnie, tylko nieznaczna część dochodu brutto stanowi dochód netto podlegający opodatkowaniu. Jeżeli przyjmiemy w naszym przykładzie, że koszty handlowe wynoszą około 12% od obrotu (cyfra b. niska i rzadko spotykana!), to cała reszta dochodu brutto — tj. 9,2% będzie stanowić dochód netto.

A zatem ostateczną naszą zyskowność netto otrzymamy dopiero po odliczeniu od normy zyskowności brutto tego ułamka obrotu, jaki pochłaniają koszty handlowe i podatki. W naszym wypadku, sklep ma-

jący obrotu miesięcznego 500.000,— będzie dawał 46.000,— zł miesięcznego dochodu. Nasuwa się jeszcze jedno zapytanie: czemu od razu nie obliczać zysków netto?

Odpowiedź jest następująca: wysokie marże zysku brutto dolicza się tylko przy tych artykułach, które mogą na skutek całego szeregu różnych przyczyn przysporzyć kupcowi znacznych strat. Jakkolwiek zatem marża zysku brutto wynosić będzie w tym czy innym wypadku 50%, a koszty 20%, to zysk netto 30% będzie zyskiem pozornym, albowiem prawdziwe straty na jakie ten ryzykowny towar narazi kupca uwidocznią się dopiero najwcześniej przy sporządzeniu rocznego bilansu, albo nawet w późniejszym terminie (np. partia damskich kapeluszy pozostanie nie sprzedana na składzie i na skutek zmiany mody będzie w ogóle nie do sprzedania). **Konieczne jest zatem obliczanie norm zyskowności brutto od marż zysku brutto, a dopiero potem jest możliwe wyliczenie zyskowności netto.**

Wobec tego, że sprawa norm zyskowności jest obecnie szeroko dyskutowana, konieczne jest przeprowadzenie stosownie do podanej wyżej metody badań zyskowności sklepów najbardziej typowych branż, celem uzyskania realnych materiałów, które mogłyby być użytkowane jako podstawa dla norm zyskowności netto, stosowanych przy obliczaniu miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy.

CZY WIESZ ŻE . .

Księgowość była od czasów najdawniejszych potrzebą ludzkości.

Dowodem najlepszym wyniki prac archeologicznych nad kulturą Sumerów (mieszkańców południowej Babilonii, żyjących na 4000 lat przed Chrystusem), którzy na tabliczkach glinianych dokonywali pismem klinowym zapisków, przypominających swą treścią — księgowość. Znaleziono m. in. tabliczkę, zawierającą kilkaset nazwisk niewolników, którą według dzisiejszego słownictwa można by nazwać listą płac. Na innych znowu tabliczkach znajdowały się notatki o przychodach i rozchodach w zapasach tłuszczów, świń, kamieni szlachetnych i miedzi. Tabliczki tego rodzaju były przechowywane systematycznie w dokładnie opisanych skrzynkach.

Myśl używania kartotek, w miejsce ksiąg oprawnych, jest starsza od koncepcji przebitki.

Koncepcja przebijania przez kalkę jest dużo młodsza i przybrała kształty realne w Stanach Zjednoczonych u schyłku ubiegłego wieku, kiedy to stosować ją zaczęto przy wystawianiu faktur, dzięki czemu oryginał powstawać mógł równocześnie z odpisem, zatrzymywanym dla potrzeb wystawcy.

Myśl sama w sobie, dla nas dzisiaj jakże prosta, była wtedy ewenementem, nic więc dziwnego, iż doprowadziła do patentu. Patent ten otrzymał James s. Mc. Donald z Chicago w 1893 r. Dotyczył on w pierwszym rzędzie aparatu do stosowania przebitki przy prowadzeniu księgi (bloku) faktur.

Nieco później przerzucono się na stosowanie przebitki maszynowej, podczas gdy przebitka ręczna mniej więcej równocześnie zaczęła swój pochód po Europie.

Pierwszy patent na ręczną księgowość przebitkową uzyskał w U. S. A. Elmer F. Brunson z Chicago w r. 1910 (wniosek wręczony w r. 1908).

Patent na maszynową księgowość przebitkową uzyskał jako pierwszy George F. D. Houhgton z Nowego Jorku w r. 1912.

W Europie do jednego z pierwszych patentów tego rodzaju należy patent jaki uzyskał R. Hinz z Berlina w r. 1910, który wespół z W. H. Bachem zaczął propagować formę dziennikowo-kontową (pierwodziennikową) przebitki, a więc formę, w której wpis oryginalny znajduje się w dzienniku, a przebitka na koncie. Forma ta zresztą panowała na rynku przez okres ca 10 lat, po upływie którego zaczęła wzrastać popularność formy kontowo-dziennikowej (pierwokontowej), której szermierzem był Szwajcar Alfons Ruf, wieloletni księgowy w różnych gałęziach przemysłu. Doszedł on do przekonania (dziś już truistycznego), iż tolerowanie tekstu przebitkowego na koncie, które przecież jest częściej w rękach aniżeli dziennik, nie jest uzasadnione.

Rozwój narzędzi pracy księgowego trwa.

Modernizacji ulegają w szczególności maszyny do kontowania. Ukazały się za granicą nowe typy maszyn „National" oraz „Burroughs", „Sundstrand". Także i „Elliot-Fisher", całkowicie zelektryfikowana, jest w tej chwili osiągalna. W maszynach wyżej wymienionych, poza zmianą ukształtowania estetycznego oraz drobnymi udoskonaleniami, nic zasadniczo się nie zmieniło.

Technika przebitki idzie za granicą w tej chwili w kierunku zwiększenia trwałej gotowości bilansowej rachunkowości. Na tym odcinku pracują i zasłużyły się w szczególności firmy szwajcarskie, a mianowicie „Recta", „Directa", „Ordo Divisa".

W sposób zasadniczy zmodernizowane zostały metody kontroli zapadłych terminów oraz niektóre maszyny do liczenia. Jedną z najnowocześniejszych maszyn do liczenia jest w tej chwili maszyna amerykańska „Fridén". Jest to automat, pracujący z niezwykłą szybkością.

Underwood i Hermes przygotowują obecnie do wypuszczenia na rynek całkowicie zelektryfikowaną maszynę do pisania.

Z powyższego widać, iż w zakresie środków technicznych i organizacyjnych rachunkowości posuwamy się ciągle naprzód, chociaż może już nie tak szybko jak w latach 1920 do 1930.

Informujemy I WYJAŚNIAMY!

St. M. z Warszawy zapytuje o szanse umorzenia 50% zwyżki w podatku obrotowym.

Ministerstwo Skarbu na podstawie art. 35 dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o zobowiązaniach podatkowych umorzyło podatnikom, których obrót w r. 1945 przekroczył kwotę zł 100.000,— a nie przewyższył zł 15 milionów w stosunku rocznym, a którzy wbrew przepisom rozporządzenia ministra przemysłu i handlu z dnia 23 października 1936 r. w sprawie określenia przedsiębiorstw, prowadzonych w większym rozmiarze nie prowadzili w okresie 1 styczeń — 31 sierpień 1946 r. ksiąg handlowych, różnicę między sumą podatku obrotowego, jaka przypadałaby przy zastosowaniu do obrotów tych podatników we wspomnianym okresie (1. I. — 31. VIII. 1946 r.) podwyższonych o 50% stawek podatkowych, a to zgodnie z postanowieniami art. 17 ust. 4 dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. o podatku obrotowym a sumą podatku obliczoną w myśl przepisów art. 17 ust. 1 tego dekretu.

W związku z powyższym wysokość zobowiązań podatkowych w podatku obrotowym za r. 1946 ustalona zostanie wymienionym podatnikom bez stosowania do osiągniętych przez nich w okresie 1. I. — 31. VIII. 1946 r. obrotów 50% zwyżki stawek podatkowych.

Zarządzenie to dotyczy:

1. podatników, którzy ze względu na przepisy kodeksu handlowego bądź wspomnianego rozporządzenia ministra przemysłu i handlu z dnia 23 października 1936 r. lub z mocy innych przepisów prawnych obowiązani byli od początku 1946 r. prowadzić księgi handlowe bez względu na rodzaj i rozmiar prowadzonego przedsiębiorstwa (spółki handlowe, spółdzielnie, przedsiębiorstwa bankowe itd.) albo ze względu na wysokość osiąganego obrotu (przedsiębiorstwa ekspedycyjno-przewozowe, komisowe, biura pośrednictwa handlowego);

2. podatników, którzy nie prowadząc wbrew obowiązkowi, wynikającemu z powołanego w pkt. 1 rozporządzenia ministra przemysłu i handlu ksiąg handlowych w okresie 1. I. — 31. VIII. 1946 r. nie zaprowadzili ich również po tym terminie, mimo że zostali objęci rozporządzeniem ministrów: przemysłu, aprowizacji i handlu oraz żeglugi i handlu zagranicznego z dnia 11 lipca 1946 r. w sprawie określania przedsiębiorstw prowadzonych w większym rozmiarze;

3. podatników, których księgi handlowe, założone z dniem 1 września 1946 r. uznane zostały za nieprawidłowe.

M. K. z Białegostoku zapytuje, czy jako księgowy-rzeczoznawca (sądowy) winien by! starać się o koncesję.

O ile funkcje swoje wykonuje Pan zawodowo, wówczas był Pan oczywiście objęty obowiązkiem koncesyjnym.

H. K. Wołów (Śląsk Dolny). Pytanie brzmi: „Przedsiębiorstwo przemysłowe Sp. z o. o. na terenach Polski Centr. dotychczas nie przeprowadziło przeszacowania remanentów z 38 r., jak również przy umorzeniu wartości nieruchom. i maj. ruchomego nie uwzględniło mnożnika. — Zapytuję, jak wybrnąć z tej sprawy — czy anulować bilans zamknięcia na 31. XII. 1946 r. (potwierdzony już przez Sąd Okręg. odpis przesłany do Urzędu Skarb.), — czy dokonać sprostowania w pow. sensie w bilansie zamknięcia na 31. XII. 47 r. — Chodzi o to, czy Urząd Skarbowy nie będzie kwestionował przeszacowania, dokonanego dopiero w 1947 r.".

Korygowanie wartości wyżej wymienionych było dopuszczalne wyłącznie w bilansie otwarcia 1945 r. W konsekwencji powyższego należałoby skorygować bilans otwarcia 1945, bilans zamknięcia 1945 = bilansowi otwarcia 1946 oraz bilans zamknięcia 1946 = bilansowi otwarcia 1947. Czy jednak Urząd Skarbowy (Rewizyjny) na to się w tej chwili zgodzi, trudno przewidzieć. Radzimy skontaktować się bezpośrednio z Urzędem Skarbowym (Rewizyjnym) i sprawę dokładnie omówić. Listownie odpowiedzi nie udzieliliśmy, gdyż tego z zasady nie czynimy.

„R. S. B." Biała zapytuje o kontowanie odzieży ochronnej oraz roboczej w jednolitym planie kont.

Tak ochronną jak i roboczą odzież kontować należy w grupie 41, na kontach 415 względnie 416.

L. O. Siedlce. Niestety, słuszność jest po stronie Urzędu Skarbowego.

T. W. Rzeszów. Należy za pośrednictwem Urzędu Rewizyjnego wnieść odwołanie. Wstrzymuje ono płatność grzywny, natomiast domiary może Urząd Rewizyjny jedynie rozłożyć na raty.

To i owo — Z KRAJU I ZAGRANICY

1. **Kalendarzyk podatkowy na grudzień**

W grudniu płatne są następujące podatki bezpośrednie:

1. do dnia 7 grudnia — podatek od wynagrodzeń, wypłaconych w miesiącu listopadzie br.;
2. do dnia 15 grudnia — zaliczka miesięczna na podatki obrotowy i dochodowy, obliczona na podstawie obrotów i dochodów osiągniętych w miesiącu listopadzie rb.

Ponadto płatne są podatki, na które podatnicy otrzymali decyzje wymiarowe z terminem płatności w miesiącu grudniu rb. oraz zaległości podatkowe odroczone i rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu.

2. **Wzrost wpływów podatkowych we wrześniu**

W ciągu miesiąca września zaznaczył się dalszy wzrost wpływów podatkowych do Skarbu Państwa. Łączna kwota z tytułu podatków bezpośrednich i opłaty skarbowej za ten miesiąc wynosi 8.427.955.000 zł, a więc o 936.338.000 zł więcej niż w sierpniu rb.

Wpłaty z tytułu podatku obrotowego wyniosły 3.807.411.000 zł, dochodowego 2.767.500.000 zł, od wynagrodzeń 805.889.000 zł, gruntowego 654.873.000 zł, od wzbogacenia wojennego — 19.120.000 zł, od nabycia praw majątkowych — 99.084.000 zł, opłaty skarbowej — 129.210.000 zł i wreszcie z tytułu pozostałych należności — 144.868.000 zł.

Ogólna suma wpływów z tytułu podatków bezpośrednich i opłat skarbowych za 3 kwartały roku bieżącego wyniosła 50.333.199.000 zł. Należy zaznaczyć, że przewidziana w preliminarzu budżetowym kwota za ten sam okres wyraża się sumą 41.470.000.000 zł, a więc nadwyżka wpływów ponad kwotę preliminowaną wynosi 8.863.199.000 zł, czyli 21 proc.

3. **Kiedy wchodzi w życie nowy system finansowy przedsiębiorstw państwowych?**

Wicedyrektor Departamentu Finansowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu ob. B. Blass w wywiadzie udzielonym przedstawicielowi SAP oświadczył m. in.:

„W przemyśle węglowym i hutniczym zasady te są już realizowane. Od 1 października obowiązuje tam system cen rozliczeniowych, a zatem w czwartym kwartale br. rozpoczął się proces akumulacji własnych środków kapitałowych.

W innych przemysłach zasady nowego systemu finansowego wprowadzone będą z dniem 1 stycznia 1948 roku. Czynności przygotowawcze są już w większej części wykonane."

4. **Wysokość przyszłego budżetu**

W związku z uchwaleniem w dniu 17 października br. przez Radę Ministrów preliminarza budżetowego na rok 1948, minister Skarbu Konstanty Dąbrowski oświadczył w wywiadzie dziennikarskim, że wydatki bieżące administracji państwowej w roku 1948 preliminowane zostały w wysokości 271,5 miliarda złotych, a dochody — łącznie z dochodami majątkowymi — w kwocie zł 319 miliardów. Minister dodał, że ogólną cechą budżetu jest oszczędność w wydatkach konsumcyjnych, aby tą drogą uzyskać potrzebne środki na sfinansowanie planu inwestycyjnego.

5. **Rejestracja dokumentów zdeponowanych w Banku Polskim**

W toku jest obecnie rejestracja niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. Rejestracja ta kończy się w myśl odnośnego dekretu z dn. 1 lutego 1947 r. Dz. Ust. R. P. Nr 22, poz. 88 w dniu 4 kwietnia 1948 r. z tym, że dokumenty nie zarejestrowane przed upływem tego terminu, tracą moc prawną.

Ponieważ znaczna część depozytów Banku Polskiego uległa zniszczeniu w czasie działań wojennych, przeto wzywa się wszystkich posiadaczy tych depozytów, by zgłosili na piśmie w Banku Polskim w Warszawie, Daniłowiczowska 18, wszystkie papiery wartościowe, które były przez nich złożone przed wojną w Oddziałach Banku Polskiego do depozytu lub do lombardu (pożyczki terminowe). Do zgłoszenia należy dołączyć kwity depozytowe lub dowody zastawowe w oryginale lub uwierzytelnionym odpisie, a w braku tych dokumentów przesłać dokładny wykaz złożonych papierów z określeniem ich rodzajów tudzież podaniem ich numeracji.

Zgłoszenia należy dokonać niezwłocznie, nie później jednak niż do końca 1947, by mógł być zachowany termin prekluzyjny rejestracji upływający — jak już zaznaczono — z dniem 4 kwietnia 1948 r.

6. **Swoiście „uporządkowana" rachunkowość!**

(Z frontu walki z nadużyciami podatkowymi)

W Katowicach aresztowana została ostatnio Maria Kujawska, właścicielka warsztatów ślusarsko-mechanicznych pod firmą: „L. Kujawski", zajmujących się m. in. remontem samochodów. Przeprowadzone przez władze dochodzenia wykazały, że w latach 1946/47 Kujawska ukryła przed władzami skarbowymi część dochodu, narażając Skarb Państwa na utratę wpływów podatkowych w wysokości około 2 milionów zł.

Niedozwolone manipulacje podatkowe, przeprowadzane przez Kujawską, były nieskomplikowane. Klientelę swoją podzieliła Kujawska na 3 kategorie. Do pierwszej należały przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe oraz instytucje publiczne, żądające rachunków. Dla tych klientów prowadzono właściwą i rzetelną księgowość. Klienci prywatni, nie domagający się rachunków, zaliczani byli do kategorii drugiej i sumy, wpływające od nich, księgowane były „na lewo". Kategorię trzecią stanowili wreszcie klienci „swoi", którzy w ogóle nie figurowali w księgach przedsiębiorstwa.

Za tego rodzaju „księgowość" czeka Kujawską surowy wymiar kary.

7. **Co przyniosły Dzienniki Ustaw R. P. w ostatnich miesiącach?**

Księgowego zainteresować winien w szczególności nr 61 z 29. 9., zawierający m. in. rozporządzenia:

Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 5 sierpnia 1947 roku wydane w porozumieniu z Ministrami: Aprowizacji, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Leśnictwa, Oświaty, Poczt i Telegrafów, Skarbu i Zdrowia w sprawie ustalania maksymalnych cen hurtowych i detalicznych na towary wytwarzane przez przedsiębiorstwa państwowe lub będące pod zarządem państwowym;

Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 11 sierpnia 1947 r. w sprawie ustalania w obrotach handlowych hurtowych i detalicznych dopuszczalnej wysokości zysku brutto;

Ministra Skarbu z dnia 1 września 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o poborze scalonego podatku obrotowego od sprzedaży wytworów przemysłu objętego Centralnym Zarządem Przemysłu Drzewnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu;

Ministra Skarbu z dnia 1 września 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o poborze scalonego podatku obrotowego od sprzedaży wytworów przemysłu, objętego Centralnym Zarządem Przemysłu Chemicznego Ministerstwa Przemysłu i Handlu;

Ministra Skarbu z dnia 1 września 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o poborze scalonego podatku obrotowego od sprzedaży wytworów przemysłu, objętego Centralnym Zarządem Przemysłu Skórzanego Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

8. **Spółdzielczość szkoli nowe kadry**

Wydział Społeczno-Wychowawczy Związku Rewizyjnego Spółdzielni R. P. przejawia szczególną działalność na odcinku szkolenia nowych kadr pracowników spółdzielczych. W trosce o szkolenie fachowców do licznych branż przemysłu spółdzielczego (masarnie, młyny, mleczarnie, piekarnie itp.) Wydział Społeczno-Wychowawczy kładzie specjalną uwagę na szkolenie teoretyczne i ideowe.

Na przestrzeni września i października br. Wydz. Społ.-Wychowawczy zorganizował 17 kursów szkoleniowych. Obecnie trwa 2-tygodniowy kurs dla rewidentów Spółdzielni Pomocniczo-Rolniczych w Kolumnie pod Łodzią oraz 3-tygodniowy kurs w Łodzi dla kierowników sklepów włókienniczych.

20 bm. rozpoczęły się 3 kursy. Pierwszy w Aninie — repetycyjno-kwalifikacyjny dla praktykantów II stopnia na instruktorów organizacyjnych, drugi — dla kierowników masarni spółdzielczych w Woli Justowskiej i trzeci — dla rewidentów spółdzielni rolniczo-handlowych w Warszawie.

9. **Rachunkowość żarłocznym konsumentem papieru!**

Jedna tylko centrala zbytu przemysłu państwowego ogłosiła niedawno przetarg na dostawę następujących ilości formularzy, używanych w rachunkowości:

70.000	sztuk	— kart dziennika
50.000	„	— kont odbiorców
20.000	„	— kont dostawców
50.000	„	— kont rzeczowych
5.000	bloków à 50 kart	— raportów kasowych
6.000	bloków á 50 kart	— kwitariuszy przychodowych
12.000	bloków á 50 kart	— kwitariuszy rozchodowych
17.000	sztuk	— not memoriałowych
45.000	„	— not debetowych i kredytowych
400.000	„	— r-ków dla odbiorców
40.000	„	— kart dziennika magazynowego
92.000	„	— kont ilościowo-wartościowych
92.000	„	— kont ilościowych
500.000	„	— specyfikacyj towarowych.

Czy ilości te nie usprawiedliwiają tytułu notatki?

AUSTRIA

10. **Plan kont rachunkowości austriackiej**

Wydział dla Gospodarki Przedsiębiorstw przy Austriackim Kuratorium Ekonomizacji opublikował plan kont dla gospodarki austriackiej. Jego cechą najcharakterystyczniejszą jest to, iż służyć ma tylko księgowości fanansowej. Układ jego jest następujący:

Klasa 0: Inwestycje

00 Tereny
01 Budowle
02 Maszyny i urządzenia maszynowe
03 Urządzenia techniczne
04 Urządzenia wytwórcze i handlowe
05 Specjalne inwestycje poszczególnych gałęzi gospodarczych
06 Inwestycje budowlane
07 Wartości prawne
08 Udziały i inwestycyjne papiery wartościowe
09 Odpisy wartości majątku inwestycyjnego

Klasa 1: Zapasy

10 Zakupy
11—18 Surowce, towary handlowe, wyroby półgotowe, fabrykaty
19 Odpisy wartości zapasów

Klasa 2: Gotówka, pretensje, aktywa międzyokresowe

20 Kasa
21 Banki
22 Obiegowe papiery wartościowe
23—24 Odbiorcy
25—26 Inne pretensje
27 Fundusze
28 Rozliczenia międzyokresowe aktywne
29 Odpisy pretensji

Klasa 3: Zobowiązania, rozliczenia międzyokresowe pasywne

31 Banki
32 Akcepty
33—34 Dostawcy
35—36 Inne zobowiązania
37 Rezerwy
38 Rozliczenia międzyokresowe pasywne
39 Odpisy zobowiązań

Klasa 4: Koszty materiałowe

40—48 Zużycie surowców i towarów handlowych
49 Robocizna

Klasa 5: Koszty osobowe

50—52 Płace
53 Nieodrobione płace, diety, odszkodowania
54 Płace robotników obcych
55 Pensje
56 Pensje i prowizje przedstawicieli własnych
57 Diety i inne koszty osobowe
58 Ustawowe świadczenia socjalne
59 Dobrowolne świadczenia socjalne

Klasy 6 i 7: Inne koszty:

Klasa 6:

60 Energia
61 Koszty utrzymania
62 Koszty podróży
63 Opłaty pocztowe
64 Koszty porad prawnych
65 Skonta i procenty
66—67 Dary, koszty reprezentacji
68 Odpisy inwestycji
69 Szkody

Klasa 7:

70 Czynsze i dzierżawy
71 Ubezpieczenia rzeczowe
72 Opłaty patentowe i licencyjne

73—74 Podatki i daniny publiczne
75—79 Inne nakłady

Klasa 8: Przychody

80—81 Utargi za fabrykaty, usługi i towary handlowe
82 Inne utargi
83 Odpisy utargów
84 Aktywowanie wewnętrznych usług
85 Skonta i procenty
86 Inne utargi
88 Przypuszczalne wyniki
89 Zmiany w stanie zapasów

Klasa 9: Kapitał własny i konta bilansowe

90 Konta porządkujące i wiążące
91 Konta kapitału własnego
92 Konta prywatne
93—94 Fundusze rezerwowe
96 Rachunek wyników
97—98 Bilans zamknięcia
99 Odpisy kapitału własnego.

CZECHOSŁOWACJA

11. Nowa emisja pożyczki państwowej w Czechosłowacji

Czechosłowackie ministerstwo skarbu emitowało nową emisję 3% pożyczki państwowej na sumę 7,5 miliarda koron czeskich, której wpływy mają być użyte na pokrycie niedoboru wydatków państwowych, obliczonego na 16 października rb. Emisję tę uplasowano na rynku wewnętrznym w całości po kursie al pari.

12. Manifestacyjne zebranie doradców gospodarczych i podatkowych

Na zebraniu w dniu 27. 9. 1947 przemówił minister handlu wewnętrznego o znaczeniu mającej się w najbliższym czasie ukazać ustawie o autoryzacji tytułu „doradcy gospodarczego i podatkowego".

Położył on nacisk na etyczną stronę zagadnienia, podkreślając, że doradca gospodarczy ma służyć przede wszystkim państwu. Podpis położony przez niego na zeznaniu podatkowym lub innym sprawozdaniu gospodarczym ma być nie tylko gwarancją fachowego opracowania, lecz równocześnie gwarancją jego prawdziwości.

Jeden z przedstawicieli Związku Przemysłu m. in. powiedział: „Nie wystarczy nam ustawa, bo jest ona martwą literą, dopóki nie ożywi jej wiara, poświęcenie i aktywna wola wszystkich członków. Trzeba dążyć do zyskania zaufania całego społeczeństwa i władz przez solidną i uczciwą pracę. Zadaniem naszym jest:

a) dbanie o fachowy, wysoki poziom wszystkich członków,

b) dbanie o odpowiednią etykę,

c) propaganda i podkreślanie znaczenia doradców gospodarczych i podatkowych w życiu publicznym, na stanowiskach urzędowych i u działaczy gospodarczych,

d) poparcie moralne i materialne członków."

(Na podstawie „Podnikové početnictvi" nr 3—4 z 25. 10. 1947).

13. Ujednolicona płyta do przebitki

Instytut Szkolnictwa Handlowego w Czechosłowacji zawarł umowę ze Związkiem Spółdzielczym Wytwórców Materiałów dla Księgowości Przebitkowej i z kupcami, trudniącymi się sprzedażą środków pomocniczych i organizacyjnych dla rachunkowości. Na podstawie umowy skonstruowana została dla celów nauczania ujednolicona płyta przebitkowa, która w razie zatwierdzenia przez Ministerstwo Handlu Krajowego (wewnętrznego) zostanie również oddana do użytku praktycznego. Płyta ta została skonstruowana na podstawie doświadczenia wyżej wspomnianego Związku Spółdzielczego z wszelkiego rodzaju typami płyt. Płyta będzie miała uchwyt dla dziennika 20 mm i kart kontowych 15 mm. Dzięki tym posunięciom będzie można już w tym roku rozpocząć naukę księgowości przemysłowej jako nowego przedmiotu, przy czym będzie można używać płyt tych i w praktyce. Każdy uczeń w szkole będzie miał swój aparat, który jednakże pozostanie własnością szkoły.

(Na podstawie „Podnikové početnictvi" nr 3—4 z 25. 10. 1947).

HOLANDIA

14. Finanse Holandii

„Schweizerische Handelszeitung" podaje co następuje: „Preliminarz budżetowy Holandii na rok 1948, przedłożony przez ministerstwo Zieftincka wykazuje deficyt w wysokości 1.566 milionów hfl. W porównaniu z bieżącym rokiem budżetowym deficyt zmniejszył się o 584 miliony hfl. Budżet wykazuje wzrost wydatków zwyczajnych o 360 milionów hfl, na który złożyły się m. in. wprowadzone w 1947 r. ubezpieczenie na starość oraz dotacje dla gmin. Pomimo tego osiągnięto oszczędności w wydatkach w wysokości 631 milionów hfl, z czego około 200 milionów przypada na konwersję pożyczek państwowych. Ponadto zredukowano wydatki na marynarkę wojenną o 144 miliony hfl. Wydatki na prowadzenie wojny w Indonezji nie są objęte budżetem. Preliminuje się jedynie zaliczki dla Indii w wysokości 200 milionów hfl. Wśród wydatków nadzwyczajnych figuruje pozycja o charakterze wydatku jednorazowego w kwocie 1.062 milionów hfl, 469 milionów wydatków kapitałowych oraz 498 milionów hfl subwencji na import środków żywności. Ta ostatnia pozycja wzrosła w porównaniu z rokiem bieżącym o 230 milionów hfl. Przypuszcza się, że poziom światowych cen rynkowych w 1948 r. spowoduje dalszy silny wzrost wydatków. Wydatki nadzwyczajne na odbudowę kraju wymagają nadal bardzo pokaźnych sum pieniężnych, których dostarczyć mogą jedynie oszczędności wewnętrzne wzgl. kredyty zagraniczne.

Zdaniem ministra Zieftincka poziom wydatków zwyczajnych jest stanowczo za wysoki. Pozycja dewiz będąca regulatorem gospodarczej aktywności wykazuje dobitnie, że zagraniczna pomoc finansowa dla odbudowy kraju jest nieodzowna. Aparat urzędniczy, składający się z 117,615 osób (dwukrotnie większy od przedwojennego) winien być zredukowany.

Ogólne zadłużenie państwa wynosiło w dniu 30 czerwca 1947 r. 26,2 miliarda hfl. Z tego 7 miliardów przypada na dług konsolidacyjny, 3 miliardy na odszkodowania wojenne, 6,6 miliarda to krótkoterminowe bony skarbowe, a 1,6 miliarda wynoszą zobowiązania zagraniczne".

LIECHTENSTEIN

15. Raj podatkowy

Troski podatkowe obywateli Liechtensteinu są minimalne, analogii w tym względzie nie da się przeprowadzić z żadnym innym państwem. Wszystkich zarobkujących obowiązuje podatek dochodowy w wysokości 2% oraz obrotowy w tych samych wymiarach. Na tym koniec. Inne daniny na rzecz państwa nie są tu znane.

Po pierwszej wojnie światowej Liechtenstein przeżywał niebywałą haussę gospodarczą. W Vaduzie, stolicy Liechtensteinu, obok gospodarstw rolniczych wznoszono na gwałt olbrzymie budynki — siedziby rozmaitych zagranicznych towarzystw i spółek akcyjnych. Przedstawiciele tych towarzystw budowali swe wille obok domków wypoczynkowych bogatych rentierów, którzy zjechali się tu z całego świata. Okres ten jednak minął bezpowrotnie Liechtenstein, związany dawniej unią celną i pocztową z Austrią, zawarł po pierwszej wojnie światowej odpowiednie umowy z szwajcarską unią związkową, roztaczającą baczną kontrolę nad wszystkimi obcokrajowcami, pragnącymi się tu osiedlić. Leży to zresztą i w interesie obywateli Liechtensteinu. Nie chcą oni, by Eldorado ich zalane zostało falą niepożądanych imigrantów. (Z Nru 42 „Świat i życie")

WĘGRY

Rząd węgierski ogłosił rozporządzenie, mocą którego osoby, udające się za granicę, będą musiały płacić specjalny podatek. Wysokość podatku wynosi 30 forintów dziennie przez pierwsze 10 dni i 100 forintów za każdy następny dzień przebywania poza granicami.

WIELKA BRYTANIA

17. Rozważanie podwyżki podatków

Brytyjski min. skarbu Dalton przedstawił w Izbie Gmin nowy projekt rządu walki z inflacją, polegający na znacznym podwyższeniu większości podatków.

TO CIEKAWE...

Każdy księgowy winien wykazywać pewne swoiste cechy, zdolności i umiejętności. Winien m. in. posiadać szybką orientację, zmysł organizacyjny i zdolności matematyczne.

Czy Ty cechy te również posiadasz?

Byś mógł na pytanie to odpowiedzieć, zajmij się poniższymi zagadnieniami.

1. **Pewien księgowy,** znany ze skłonności do fantazjowania, opowiadał w towarzystwie, iż zgubił los loteryjny nr 7576, który znalazł następnie w dziwnych okolicznościach. Natknął się na niego niespodziewanie, otwarłszy paginowaną księgę kasy między stronami 75 i 76. Co Ty o tym opowiadaniu sądzisz?

2. **Nieuczciwy odbiorca** kupuje partię towarów o wartości zł 100.000,— płacąc za nią czekiem bez pokrycia. Sprzedawca zarobił na niej 25%. Uważając zaś czek za obiegający w porządku, kupuje partię towaru uzupełniająca jego asortyment. Dostawca tego towaru zarabia również 25%. Czek powyższy biegnie w ten sposób przez szereg rąk, z których każda zarabia na transakcji 25%. Dopiero 10 z kolei dostawca usiłuje czek zrealizować, lecz nadaremnie. Mimo wszystko każdy z nich zarobił! Co uczynił w tym celu 10 dostawca?

3. **Czy masz talent organizacyjny?** (Badanie psychotechniczne). Liczby na dwu bokach kwadratu oznaczają ile liter w pionie i w poziomie należy zakreślić, tak by wybrane w poziomie i w pionie litery wzajemnie sobie nie przeszkadzały.

3	2	1	3	2	
A	B	C	D	E	2
F	G	H	I	K	1
L	M	N	O	P	4
Q	R	S	T	U	3
V	W	X	Y	Z	1

4. **Trochę matematyki!**
Jaka liczba między 2.000 i 3.000 położona, da się bez reszty wydzielić przez wszystkie liczby od 1 do 10?

5. **Próba inteligencji!**
Którą z 3 liczb: 21.347, 27.351 i 28.171 wybierzesz jako numer Twego nowego telefonu? Tę, którą najłatwiej mnemotechnicznie zapamiętać — prawda? To znaczy którą?

Rozwiązań szukaj w niniejszym numerze czasopisma.

LIPIŃSKI KONRAD (Warszawa)

EGZEKUCJA ADMINISTRACYJNA

Krótki rys historyczny

Do czasu wejścia w życie dekretu o egzekucji administracyjnej i świadczeń pieniężnych (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 84 z r. 1947) obowiązywało w dziedzinie egzekucji administracyjnej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580), oparte na ustawie z dnia 10 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) uzupełnionej ustawą z dnia 26 października 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 283). Powyższe rozporządzenie Rady Ministrów zostało czterokrotnie znowelizowane, a mianowicie w latach 1933, 1937 i 1945. Należy podkreślić, że zarówno ustawa z dnia 10 marca 1932 r. jak i wydane na jej podstawie rozporządzenie Rady Ministrów miały charakter tymczasowy, według bowiem art. 6 tej ustawy i § 128 rozporządzenia przepisy sprzeczne zarówno z ustawą jak i rozporządzeniem nie zostały uchylone, a tylko zawieszone. Zdobyta w okresie z górą 13 lat praktyka w zakresie stosowania tych przepisów wywołała konieczność wprowadzenia szeregu zmian w obowiązujących przepisach a w szczególności zmian zmierzających do uproszczenia, usprawnienia oraz usunięcia trudności napotykanych w egzekucji administracyjnej przez nadanie władzy egzekucyjnej uprawnień do stosowania środków egzekucyjnych, dopuszczalnych dotąd tylko w trybie egzekucji sądowej, jak egzekucja z wierzytelności i praw majątkowych zabezpieczonych na nieruchomości, egzekucja z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy i egzekucja z przedsiębiorstw przez zarząd przymusowy i wydzierżawienie przedsiębiorstwa. Te właśnie przesłanki były niewątpliwie głównym powodem zastąpienia dotychczasowych przepisów nowym dekretem z dnia 28 stycznia 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 84). Nowy dekret kończy okres tymczasowości w niezmiernie ważnej dziedzinie prawa publicznego, jakimi są przepisy o egzekucji administracyjnej i stanowi kodyfikację dotychczasowych przepisów egzekucyjnych oraz niektórych przepisów o postępowaniu przymusowym w administracji.

Właściwość władz i organów egzekucyjnych.

Dekret zachowuje dotychczasową zasadę, że przymusowe ściąganie świadczeń pieniężnych w trybie administracyjnym skoncentrowane jest w ręku jednej władzy administracyjnej, a mianowicie — władzy skarbowej. Nie zmieniając tej zasady, dekret daje możność czynienia odchyleń w przypadkach koniecznej potrzeby w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Odchylenia te są dwóch rodzajów:

1. w formie wprowadzenia zastępczych władz egzekucyjnych,
2. w formie wyłączenia egzekucji niektórych świadczeń pieniężnych spod działania dekretu.

W pierwszym przypadku egzekucję prowadzą władze przy stosowaniu przepisów dekretu z pewnymi jednak ograniczeniami co do rodzaju stosowanych środków egzekucyjnych — w drugim zaś rozporządzenie Rady Ministrów określi, jakie przepisy mają być stosowane.

Jak dotychczas Rada Ministrów na mocy przysługującego jej uprawnienia (art. 1 ust. 3 dekretu) wydała rozporządzenie z dnia 16 stycznia 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 85), które porucza przymusowe ściąganie świadczeń pieniężnych:

a) na rzecz związku samorządu terytorialnego i ich instytucji,
b) na rzecz Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych z tytułu składek,
c) z tytułu kar pieniężnych i grzywien nakładanych przez władze administracji ogólnej —
— właściwym organom wykonawczym gmin miejskich i wiejskich,
d) z tytułu taks, opłat i kar na rzecz funduszu kuracyjnego, pobieranych na podstawie art. 34 pkt. 2 i art. 35 pkt. 6 ustawy z dnia 22 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 331) —
— wydziałom wykonawczym Komisji uzdrowiskowych.

Władze, którym Rada Ministrów poruczyła ściąganie świadczeń pieniężnych, są zastępczymi władzami egzekucyjnymi, które, jak już zaznaczono, są ograniczone co do stosowanych środków egzekucyjnych, mogą bowiem tylko stosować egzekucję z ruchomości, z wierzytelności i praw majątkowych niezabezpieczonych na nieruchomościach oraz egzekucję doraźną z przedsiębiorstw nie utrzymujących stałych zakładów handlowych lub przemysłowych. To ograniczenie zastępczych władz egzekucyjnych w stosowaniu niektórych tylko środków egzekucyjnych niewątpliwie tłumaczy się tym, że ustawodawcy chodziło o zachowanie w jednym ręku środków egzekucyjnych bardziej drastycznych, jak zarząd przymusowy i wydzierżawienie przedsiębiorstwa, bądź też środków bardziej skomplikowanych, których stosowanie wymaga należytego przygotowania teoretycznego np. egzekucja z udziałów w spółkach, egzekucja w trybie postępowania upadłościowego oraz egzekucja z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy.

Ocena celowości stosowania tych nowych środków egzekucyjnych w postępowaniu administracyjnym, jako i samo ich stosowanie powinno być jednolite i skupione w jednym ręku — do czego niewątpliwie najbardziej są powołane urzędy skarbowe.

Władzami egzekucyjnymi są w pierwszej instancji urzędy skarbowe, w drugiej instancji izby skarbowe. Wprawdzie dekret zawiera upoważnienie dla Ministra Skarbu (art. 1 ust. 2) w przedmiocie poruczania przymusowego ściągania określonych należności przypadających na rzecz Skarbu Państwa **innym władzom skarbowym** niż urzędy skarbowe, jednakże dotychczas rozporządzenie takie nie ukazało się.

Organem egzekucyjnym jest poborca skarbowy lub inny funkcjonariusz upoważniony przez władzę egzekucyjną do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych.

Właściwość egzekucyjna urzędów skarbowych ograniczona jest, jako władz egzekucyjnych, do terytorium, na które rozciąga się ich zakres działania, Jednakże każdy urząd skarbowy, jak i organ egzekucyjny, dokonać może na terytorium właściwym innemu urzędowi skarbowemu czynności egzekucyjnych, które, jeżeli zostały wykonane, są ważne.

Ogólny nadzór nad należytym wykonywaniem przepisów egzekucyjnych należy do Ministra Skarbu a w stosunku do spraw egzekucyjnych poruczonych władzom samorządu terytorialnego (zastępcze władze egzek.) nadzór sprawuje Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej bądź z Ministrem Ziem Odzyskanych.

Stosowanie środków egzekucyjnych w trybie egzekucji administracyjnej dopuszczalne jest tylko:

a) z ruchomości,
b) z wierzytelności i innych praw majątkowych,
c) z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy,
d) z przedsiębiorstw przez zajęcie zarząd przymusowy i wydzierżawienie przedsiębiorstwa.

Stosowanie innych środków egzekucyjnych jest dopuszczalne wyłącznie w drodze sądowej.

W porównaniu ze stanem prawnym istniejącym do chwili wejścia w życie nowego dekretu, egzekucja administracyjna objęła: 1) egzekucję z wierzytelności i praw majątkowych zabezpieczonych na nieruchomości, 2) egzekucję z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy i 3) egzekucję z przedsiębiorstw przez zarząd przymusowy i wydzierżawienie przedsiębiorstwa.

Ogólne postępowanie administracyjne

w sprawach egzekucyjnych jest prowadzone w trybie przewidzianym w przepisach, dotyczących postępowania przewidzianego dla podatków bezpośrednich (dekret z dnia 16. V. 1946 r. o postępowaniu podatkowym Dz. U. R. P. Nr 26 poz. 174). Odmiennie od tego postępowania dekret w szczególności reguluje sprawę środków prawnych, a mianowicie dekret ustala zasadę

analogiczną jak w postępowaniu egzekucyjnym sądowym, że od decyzji urzędu skarbowego w sprawach egzekucyjnych nie ma zażalenia, a wyjątki od tej zasady dekret podaje w każdym poszczególnym przypadku. Dekret przewiduje następujące środki prawne:

1) dla wierzycieli i dłużników:
   a) skargę na czynności organu egzekucyjnego (poborcy) zawsze,
   b) zażalenie na decyzję urzędu skarbowego — tam gdzie dekret zażalenie dopuszcza,
2) dla osób trzecich
   powództwo sądowe o wyłączenie mienia spod zajęcia.

Termin do wniesienia skargi na czynności organu egzekucyjnego jest tygodniowy od daty czynności, a termin do wniesienia zażalenia na decyzję urzędu skarbowego jest również tygodniowy, licząc od daty ogłoszenia lub doręczenia decyzji. Należy zaznaczyć, że zażalenie na decyzję urzędu skarbowego oraz zastępczej władzy egzekucyjnej rozstrzyga ostatecznie izba skarbowa, podczas gdy na decyzję urzędu skarbowego wydaną na skutek skargi zażalenie nie jest dopuszczalne.

Podstawą egzekucji administracyjnej

jest tytuł wykonawczy, bez którego egzekucja nie może być prowadzona. Tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny, którym jest decyzja, orzeczenie, postanowienie, nakaz płatniczy wydany przez władzę do tego uprawnioną. Każdy tytuł wykonawczy powinien być zaopatrzony w klauzulę wykonalności, którą nadaje wierzyciel. Bez klauzuli wykonalności tytuł wykonawczy nie może być wykonany przymusowo. Nadanie klauzuli wykonalności na tytule wykonawczym jest niezmiernie ważne, gdyż nie wszystkie decyzje (orzeczenia, nakazy płatnicze itp.) są wykonalne w trybie egzekucji administracyjnej, chodzi więc o stwierdzenie na tytule wykonawczym nie tylko samej wykonalności, lecz również stwierdzenie, że dana decyzja jest wykonalna w trybie administracyjnym. Urząd skarbowy, jako władza egzekucyjna bada tylko, czy żądanie wierzycieli o przeprowadzenie egzekucji administracyjnej jest prawnie uzasadnione i nie może wchodzić w to, czy należność faktycznie istnieje, czy istnieje w wysokości podanej i czy jest słusznie ustalona. Te wszystkie okoliczności może podnosić dłużnik tylko wobec wierzyciela.

Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego

następuje tylko w przypadkach określonych w dekrecie.

W szczególności postępowanie egzekucyjne podlega zawieszeniu w następujących przypadkach:
a) gdy dłużnik nie ma zdolności do działań prawnych,
b) w razie śmierci dłużnika,
c) na żądanie wierzyciela,
d) w razie wniesienia przez osobę trzecią żądania zwolnienia spod egzekucji zajętego majątku.

Urząd skarbowy może według własnego uznania zawiesić egzekucję, w przypadku gdy w toku egzekucji okaże się, że bezwzględne ściągnięcie należności spowoduje ruinę gospodarczą dłużnika.

Natomiast postępowanie egzekucyjne podlega umorzeniu z samego prawa, jeżeli np. egzekucja nie należy do władzy egzekucyjnej, na wniosek wierzyciela, (z wyjątkiem wierzyciela zastępczego), jeżeli tytuł wykonawczy pozbawiony został skutków prawnych oraz w innych przypadkach przewidzianych w dekrecie. Przepisy o

ograniczeniu egzekucji

zawarte w dziale V cz. I dekretu są dwojakiego rodzaju, a mianowicie dotyczą zwolnień od egzekucji: 1) ze względu na osobę zobowiązanego, 2) ze względu na rodzaj mienia nie ulegającego egzekucji. W pierwszym przypadku zwolnione od egzekucji są osoby i mienie, które nie podlegają orzecznictwu lub właściwości władz krajowych w myśl prawa międzynarodowego, zwyczajów międzynarodowych lub zawartych konwencji — w drugim zaś, zwolnione są od egzekucji przedmioty taksatywnie w dekrecie wymienione, które są uważane, jako niezbędne dla dłużnika, dla wyżywienia jego samego lub członków jego rodziny, bądź służące do zarobkowania lub też do codziennego użytku.

Poza tym dekret wprowadza ograniczenia co do egzekucyjnego zajmowania wynagrodzenia z tytułu uposażeń służbowych, zaopatrzeń emerytalnych i wynagrodzeń za najemną pracę, polegające na tym, że jeżeli wynagrodzenie nie przewyższa kwoty 10.000 zł miesięcznie, egzekucji podlega tylko 1/5 część otrzymanego wynagrodzenia, przy czym zawsze suma 3000 zł miesięcznie wolna jest od egzekucji, a jeżeli dłużnik otrzymuje powyżej 10.000 zł miesięcznie — egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki.

Postanowienia dekretu co do niedopuszczalności egzekucji przeciwko Skarbowi Państwa, rozciągnięto również i na te przedsiębiorstwa państwowe, rozliczające się centralnie ze Skarbem Państwa w ramach budżetu państwowego, które wymieni Minister Skarbu w rozporządzeniu. Rozporządzenie to, jak dotychczas, nie ukazało się. Częściowe ograniczenia egzekucji stosuje się również do innych przedsiębiorstw państwowych i pozostających pod zarządem państwowym, przy czym ograniczenia te polegają na stosowaniu pewnej kolejności stosowania środków egzekucyjnych, jak: 1) zajęcie gotówki, 2) zajęcie wypłat z kont bankowych, a w przypadku, gdyby i te środki nie wystarczyły — dopiero egzekucja z ruchomości.

W tym ostatnim przypadku dłużnik ma prawo sprzedać zajęte ruchomości na pokrycie dłużnej kwoty, a gdyby nie uczynił tego w ciągu trzech miesięcy od daty zajęcia i należności nie zaspokoił — urząd skarbowy stosuje dalszy tryb egzekucji na ogólnych zasadach, tj. może doprowadzić do licytacyjnej sprzedaży ruchomości. Ten sam tryb postępowania stosuje się przy egzekucji przeciwko przedsiębiorstwom związku samorządu terytorialnego oraz przeciwko przedsiębiorstwom pozostającym pod zarządem tych związków.

Sprawę egzekucji należności przeciwko związkom samorządu terytorialnego ograniczono w ten sposób, że dano możność władzy nadzorczej danego związku wskazania środków egzekucyjnych, jakie mają być zastosowane oraz przedmiotów, do których ma być stosowana egzekucja. Poza tym dano prawo żądania odroczenia egzekucji, jeżeli natychmiastowa egzekucja mogłaby spowodować znaczne trudności gospodarcze dla danego związku. Aby uprawnienia te nie były przez władze samorządu terytorialnego nadużywane, art. 55 podaje, w jakich przypadkach wnioski tej władzy nie są wiążące dla urzędu skarbowego.

Poza tym dekret daje nieznane przedtem uprawnienia kierowania egzekucji przeciwko gminie za należności pieniężne, przypadające Skarbowi Państwa z tytułu nie przekazania zainkasowanych podatków państwowych lub udziałów w podatkach samorządowych. W tym przypadku egzekucja nie podlega żadnym ograniczeniom.

Przepisy dotyczące wyjawienia majątku

nadają władzy egzekucyjnej prawo przesłuchania dłużnika w trybie administracyjnym w celu ujawnienia jego majątku. Chodzi tu o uniknięcie zbędnego kierowania spraw do sądu, gdyż dłużnik może już w postępowaniu administracyjnym ujawnić swój majątek i tylko w przypadku odmowy zeznania, lub gdy władza egzekucyjna ma zastrzeżenia co do ścisłości złożonego wykazu, można zwrócić się do sądu o wyjawienie majątku pod przysięgą w trybie sądowego postępowania egzekucyjnego. Przepisy o egzekucji z ruchomości nieznacznie tylko odbiegają od przepisów przedtem obowiązujących i są z nielicznymi tylko zmianami wzorowane na przepisach obowiązujących w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Jedną z zasadniczych zmian jest wprowadzenie na wzór K. P. C. „ceny wywołania“ przedmiotów przy ich licytacyjnej sprzedaży. Dotychczasowe bowiem przepisy stanowiły, że licytację rozpoczyna się od ceny oszacowania, obecnie dekret postanawia, że licytację rozpoczyna się „od ceny wywołania“, która jest połową sumy oszacowania. Niewątpliwie teza ta jest słuszna, szacunek bowiem ruchomości musi być pełny, zaś licytacja powinna się rozpoczynać od ceny niższej — chodzi tu bowiem o zachętę do przystąpienia do licytacji.

Sprzedaż artykułów monopolowych

oraz towarów i artykułów podlegających podatkom pośrednim uregulowana została w sposób nienaruszający zasady monopolu oraz zapobiegający dopuszczeniu do wolnego obrotu artykułów nie posiadających do tego ustawowych warunków. Przyjęto

zasadę, że artykuły objęte monopolem państwowym ulegają sprzedaży z wolnej ręki przedsiębiorstwom monopolowym za cenę nie niższą niż 80% ceny monopolowej z potrąceniem rabatów handlowych, a artykuły lub towary podlegające podatkom pośrednim nie odpowiadające warunkom sprzedaży do wolnego obrotu podlegają przekazaniu po cenie szacunkowej, bądź sprzedaży z wolnej ręki przedsiębiorstwom produkującym lub przetwarzającym te artykuły.

Przepisy o egzekucji z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych zawarte są w dwóch odrębnych rozdziałach, a mianowicie — Rozdział 1 zawiera przepisy ogólne o egzekucji z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych — zaś Rozdział 2 reguluje tryb egzekucji z udziałów w spółkach. Wydzielenie przepisów dotyczących egzekucji z udziałów w spółkach tłumaczyć należy różnym ujęciem tego zagadnienia przez obowiązujące przepisy prawne (Kodeks Handlowy, Kodeks Zobowiązań, Ustawa o Spółdzielniach). Obowiązujące przedtem przepisy o egzekucji administracyjnej nasuwały w praktyce wątpliwości, zwłaszcza co do granic kompetencji władzy administracyjnej i sądowej. Obecnie dekret wątpliwości te usuwa. Podkreślić należy, że główne normy prawne zawarte w dekrecie, a odnoszące się do egzekucji z udziału w spółkach zostały uzgodnione z przepisami Kodeksu Zobowiązań, Kodeksu Handlowego i ustawy o spółdzielniach z nieznacznymi odchyleniami na korzyść usprawnienia postępowania egzekucyjnego.

Egzekucja z udziału w spółce dopuszczalna jest po uprzednim stwierdzeniu bezskuteczności egzekucji z ruchomości. Postępowanie egzekucyjne do prawa majątkowego, związanego z posiadaniem udziału w spółce prowadzone jest w trybie przewidzianym w przepisach ogólnych o egzekucji z praw majątkowych, zawartych w Rozdziale 1 z uzupełnieniami, wynikającymi z przepisów zawartych w Rozdziale 2. Wprowadzono ograniczenia egzekucji z należności z tytułu

robót i dostaw

powstałych w toku wykonywania umów zawartych ze Skarbem Państwa i dłużnikiem egzekwowanym, polegające na tym, że w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym należności tego rodzaju mogą być zajęte do wysokości 25% sumy wypłat, zajęcie zaś powyżej tej normy wymaga uzgodnienia z kontrahentem egzekwowanego dłużnika. Wprowadzenie tego ograniczenia jest słuszne, zajęcie bowiem całkowitej należności może zahamować robotę, bądź dostawę, co mogłoby być sprzeczne z interesem publicznym.

Najważniejszy jest przepis dekretu (art. 127) stanowiący, że prawo wypowiedzenia spółki, o ile służy spólnikowi, przechodzi na wierzyciela egzekwującego z mocy zajęcia udziału, jako prawo spólnika, zmierzające wprost do realizacji zajętego udziału i uzyskania kwoty likwidacyjnej wskutek rozwiązania spółki.

Jeżeli chodzi o zajęcie udziałów członka spółdzielni — to podlegają one zajęciu z zastosowaniem ograniczeń wynikających w ustawie o spółdzielniach, przy czym wypłata wypowiedzianego udziału następuje dopiero na podstawie zatwierdzonego bilansu tego roku, w którym nastąpiło wypowiedzenie i w terminie określonym przez statut. Jeżeli statut odpowiedniego terminu nie przewiduje — wypłata udziału powinna nastąpić w 3 miesiące od zatwiedzenia bilansu. Nowym nie stosowanym dotąd środkiem w egzekucji administracyjnej w odniesieniu do przedsiębiorstw utrzymujących stałe zakłady jest

zarząd przymusowy i wydzierżawienie przedsiębiorstwa.

Ogólnie rzecz biorąc, władzy egzekucyjnej przysługuje prawo zajęcia prowadzonego przez dłużnika przedsiębiorstwa, które powoduje z mocy samego prawa odebranie dłużnikowi zarządu przedsiębiorstwa. Zastosowanie jednak tego środka egzekucyjnego może nastąpić tylko po uprzednim stwierdzeniu bezskuteczności egzekucji z ruchomości, z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych dłużnika, a dalsza bezwzględna egzekucja mogłaby spowodować likwidację przedsiębiorstwa. Z chwilą odebrania dłużnikowi zarządu przedsiębiorstwa — wyznaczony zostaje zarządca przymusowy. Zarządcę wyznacza właściwa władza przemysłowa (Wydział Przemysłowy Starostwa), do której należy bliższe oznaczenie praw i obowiązków zarządcy. Dalszą konsekwencją nie zapłacenia egzekwowanych należności jest wydzierżawienie przedsiębiorstwa. Umowa dzierżawy jest ważna po zatwierdzeniu jej przez izbę skarbową — a jeżeli okres dzierżawy przekracza jeden rok — przez Ministra Skarbu. Jeżeli urząd skarbowy stwierdzi, że ani zarząd przymusowy, ani dzierżawa nie rokują według urzędu skarbowego pokrycia egzekwowanych należności, a przedsiębiorstwo nie wykazuje płynnych aktywów, wystarczających na pokrycie należności — zostanie wszczęte postępowanie upadłościowe. Dekret o egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych dopuszcza obecnie w sposób wyraźny dochodzenie publicznych świadczeń pieniężnych

w drodze postępowania upadłościowego.

Przed ogłoszeniem tego dekretu istniały poważne wątpliwości, czy z powodu zaprzestania płacenia danin publicznych może być ogłoszona upadłość kupca. Według przepisów prawa upadłościowego warunkiem ogłoszenia upadłości kupca jest fakt zaprzestania płacenia długów — a w odniesieniu do osoby prawnej, będącej kupcem oraz spółką jawną lub komandytową w stanie likwidacji — nadto znalezienie się pod bilansem. Otóż długi, które kupiec zaprzestał płacić, można rozumieć jak długi wynikłe ze stosunków prawnych w dziedzinie prywatno-prawnej, a więc z umów, tj. zgodnego oświadczenia woli dwóch stron, podczas gdy zobowiązanie z tytułu danin publicznych powstaje z woli władzy, a więc jednej strony. Stąd powstały wątpliwości, czy niezapłacenie należności publicznych może być traktowane jednakowo z zaprzestaniem płacenia długów i powodować powstanie warunku ogłoszenia upadłości.

Obecnie wątpliwości te dekret usuwa całkowicie, gdyż warunkiem ogłoszenia upadłości w myśl dekretu jest brak aktywów płynnych na zaspokojenie egzekwowanych należności, a nadto, gdy zarząd przymusowy lub wydzierżawienie przedsiębiorstwa nie rokują według słusznej oceny urzędu skarbowego ściągnięcia egzekwowanych należności w ciągu dwóch lat.

Uprawnionym do zgłoszenia wniosku o uznanie kupca za upadłego jest wyłącznie urząd skarbowy. Postępowanie upadłościowe jest prowadzone przy zastosowaniu przepisów prawa upadłościowego z odchyleniami przewidzianymi w dekrecie. Odchylenia te wyrażnie wzmacniają interes publiczny przez nadanie szeregu uprawnień przedstawicielowi urzędu skarbowego, który reprezentuje w postępowaniu upadłościowym wszystkich tych wierzycieli, których należności są przez urząd skarbowy egzekwowane.

Należy zaznaczyć, że dekret przewiduje również

szczególny tryb egzekucji z przedsiębiorstw nie utrzymujących stałych zakładów handlowych lub przemysłowych.

Ten tryb egzekucji odnosi się do handlu rozwoźnego, obnośnego, jarmarcznego, wędrownego rzemiosła itp. i polega na tym, że po okazaniu właścicielowi przedsiębiorstwa tytułu wykonawczego i zarządzenia egzekucyjnego — organ egzekucyjny wzywa go do zapłaty egzekwowanej należności, a w razie odmowy zapłaty organ egzekucyjny dokonuje zajęcia towaru i natychmiast przystępuje do jego sprzedaży z wolnej ręki za cenę nie niższą, niż 75% ceny rynkowej. Ten rodzaj egzekucji ma wszelkie cechy egzekucji doraźnej z pominięciem właściwego trybu postępowania, stosowanego przy egzekucji z ruchomości.

Przepisy dotyczące egzekucji

z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy

wzorowane są na analogicznych przepisach, zawartych w sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

Istotna zmiana polega na tym, że o ile w sądowym postępowaniu egzekucyjnym zarząd przymusowy nad nieruchomością może trwać najdłużej przez okres dwóch lat, to w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym okres trwania zarządu może być przez Ministra Skarbu przedłużony.

Włączenie tego środka do egzekucji administracyjnej ma niewątpliwie na celu szybką i skuteczną ingerencję odnośnie czynności zarządcy przymusowego przez bezpośredni wgląd w gospodarkę zarządcy i szybką ocenę celowości ponoszonych w czasie zarządu wydatków. Dekret przewiduje, że w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej, prowadzonej w drodze zarządu przymusowego, sprawa przechodzi na drogę postępowania sądowego z tym jednak, że urząd skarbowy zachowuje prawo wglądu w gospodarkę zarządcy oraz prawo składania wniosków i skarg do sądu, przy czym prawo to przysługuje urzędowi skarbowemu w każdym czasie.

Podział sumy uzyskanej przy zbiegu egzekucji.

W dotychczasowych przepisach egzekucyjnych sprawa ta nie była w ogóle uregulowana. Obecnie dekret reguluje prawa co do kolejności załatwiania wniosków egzekucyjnych i zaspokajania roszczeń poszczególnych wierzycieli. Kolejność ta jest następująca: ściągnięta od dłużnika gotówka podlega przede wszystkim zarachowaniu na należności, którym służy przywilej pierwszeństwa zaspokojenia, a pozostała reszta podlega zarachowaniu na nieuprzywilejowane należności Skarbu Państwa i należności innych wierzycieli proporcjonalnie do sumy tych należności z wszystkich tytułów wykonawczych. Z kwoty wydzielonej na zaspokojenie należności nieuprzywilejowanych innych wierzycieli zaspokaja się poszczególnych wierzycieli w kolejności zgłoszeń wniosków egzekucyjnych, z tym jednak zastrzeżeniem, że jeżeli suma tych należności nie przekracza $^1/_{10}$ części sumy należności Skarbu Państwa, wówczas cała ściągnięta kwota podlega zarachowaniu na należności Skarbu Państwa.

Przepisy dotyczące postępowania zabezpieczającego odnoszą się wyłącznie do zabezpieczenia należności jeszcze nie płatnych, ale już ustalonych. O tym, czy dana należność może być w ogóle zabezpieczona przed terminem płatności decydują przepisy szczególne, zawierające normy prawa materialnego. Tak np. w odniesieniu do zobowiązań podatkowych prawo zabezpieczenia należności przed terminem płatności oparte jest na art. 8 dekretu o zobowiązaniach podatkowych (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 173 z r. 1946).

Kosztami w postępowaniu egzekucyjnym

są opłaty i wydatki. Opłaty wynoszą: za pobranie przez organ egzekucyjny na miejscu u dłużnika całkowitej należności bez dokonania zajęcia — 1%, najmniej jednak 10 zł, najwyżej 5000 zł; za zajęcie — 2% najmniej jednak 20 zł, najwięcej 50.000 zł; za czynności licytacyjne 3%, najmniej jednak 30 zł, najwięcej 100.000 zł. Za podstawę do obliczenia opłaty przyjmuje się kwotę zaległości łącznie z należnościami ubocznymi.

Wydatkami egzekucyjnymi są koszty faktycznie poniesione w postępowaniu egzekucyjnym, jak koszty ogłoszeń, koszty zwózki ruchomości, koszty przechowania i dozoru itp. Zasadą jest, że koszty egzekucyjne ciążą na dłużniku. Od tej zasady odstępuje dekret w przypadkach, w których wyraźnie nakłada ten obowiązek na wierzyciela. Ogólnie rzecz biorąc ciążą one na wierzycielu wtedy, gdy czynności egzekucyjne zostały wykonane na jego żądanie, a jakich nie byłby zmuszony ponosić, gdyby zaszły okoliczności w dekrecie przewidziane, zwalniające go od kosztów.

OKÓLNIK MINISTERSTWA SKARBU

z dnia 21 października 1947 r.

w sprawie norm szacunkowych zysku brutto i netto.

Ministerstwo Skarbu podaje do wiadomości zatwierdzone na podstawie art. 118 ust. 2 dekretu o postępowaniu podatkowym normy szacunkowe zysku brutto i netto przedsiębiorstw i zajęć zawodowych z następującymi wyjaśnieniami:

1. zatwierdzone normy szacunkowe są jednolite dla całego obszaru Państwa z uwagi na to, że opracowane przez izby skarbowe i zaopiniowane przez komisje odwoławcze przy izbach skarbowych normy szacunkowe wykazują poważniejsze różnice tylko w nielicznych branżach, jak również z tego powodu, że między poszczególnymi miejscowościami w okręgu jednej izby skarbowej istniejące różnice w normach szacunkowych zysku brutto i netto mogą nie być mniejsze od różnic w miejscowościach położonych w okręgu różnych izb skarbowych;

2. normy szacunkowe zysku brutto ujęte są w stosunku procentowym do kosztów nabycia towarów (cena zakupu towaru zwiększona o koszty związane z zakupem) i powinny być stosowane w szczególności przy ustalaniu obrotów podatnikom, prowadzącym księgi podatkowe Nr 1.

Normy szacunkowe zysku netto, ujęte w stosunku procentowym do obrotu, powinny być stosowane przy wymiarze podatku dochodowego. Kwoty otrzymane w wyniku zastosowania normy netto stanowią nadwyżkę z przedsiębiorstw w rozumieniu przepisu art. 8 ust. 1 dekretu o podatku dochodowym z wyjątkiem przypadku dzierżawy przedsiębiorstwa; w tym bowiem przypadku dla ustalenia nadwyżki z przedsiębiorstwa należy uprzednio potrącić koszty dzierżawy przedsiębiorstwa, ponoszone przez dzierżawcę na rzecz właściciela przedsiębiorstwa.

Dla ścisłości zaznacza się, że koszty komornego są już w normach wkalkulowane;

3. normy szacunkowe są dla władz podatkowych wiążące. Jednakowoż w sporadycznych przypadkach mogą być one podwyższane lub zniżane pod warunkiem ujawnienia w aktach wymiarowych tych szczególnych okoliczności, dla których odstąpiono od norm. Jeżeli norma szacunkowa nie została podana w jednej cyfrze, lecz w granicach od — do, władze podatkowe nie mają obowiązku uzasadnienia przyjętej przez siebie normy, mieszczącej się w tych granicach.

Przy stosowaniu górnej granicy norm należy się kierować czynnikami, mającymi wpływ na wyższą dochodowość, jak np. wysokość obrotu (wyższy obrót — wyższa zyskowność), wysokość wypłaconych wynagrodzeń, szczególne warunki, w jakich prowadzone jest przedsiębiorstwo itd. Ministerstwo Skarbu zaznacza przy tym, że celem zachowania właściwego stosunku pomiędzy normami brutto i netto, zastosowanie w konkretnym przypadku górnej granicy zysku netto pociąga za sobą konieczność zastosowania takiejże granicy zysku brutto.

W przypadku braku normy dla danego przedsiębiorstwa, można posłużyć się normą pokrewnej branży;

4. nie należy stosować norm szacunkowych w postępowaniu podatkowym w odniesieniu do przedsiębiorstw hurtowej i półhurtowej sprzedaży towarów oraz do większych przedsiębiorstw przemysłowych;

podstawę opodatkowania dla tych przedsiębiorstw należy ustalać indywidualnie;

5. normy szacunkowe obowiązują od roku podatkowego 1946. Ministerstwo Skarbu zwraca jednak uwagę na ustawę z dnia 2 czerwca 1947 r. o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 218), oraz na wydane na jej podstawie przepisy w zakresie ustalania zysku brutto oraz cen maksymalnych. Z dniem wejścia w życie tych przepisów władze podatkowe stosować zysk brutto określony w tych przepisach, o ile nie zostanie stwierdzone pobieranie **przez podatników cen wyższych od dozwolonych.** Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 11 sierpnia 1947 r. w sprawie ustalania w obrotach handlowych hurtowych i detalicznych dopuszczalnej wysokości zysku brutto (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 347) postanawia, że zysk ten dla poszczególnych towarów lub grup towarów ustala się każdorazowo w kolejno ponumerowanych wykazach, wydawanych przez Biuro Cen Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Wykazy te prowadzi się odrębnie dla artykułów wytwarzanych przez przedsiębiorstwa państwowe i będące pod zarządem państwowym i odrębnie dla wytwarzanych przez wszystkie inne przedsiębiorstwa. Ogłaszanie tych wykazów należy do komisji cennikowych. W związku z tym oraz z uwagi na przepis art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 2 czerwca 1947 r. o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym, według którego Minister Przemysłu i Handlu może przekazać komisjom cennikowym ustalanie dopuszczalnej wysokości zysku brutto dla określonych towarów — Ministerstwo Skarbu poleca, aby władze podatkowe weszły niezwłocznie w kontakt z właściwymi komisjami cennikowymi, aby zaznajomić się z obowiązującymi normami zysku brutto i ustalonymi cenami maksymalnymi w danym okręgu, oraz aby na przyszłość śledzić i stosować wszelkie zmiany w odniesieniu do obowiązujących norm zyskowności. Ogłoszono dotychczas przez Biuro Cen wykaz artykułów i dopuszczalną dla nich wysokość zysku brutto jako załącznik A Nr 1 i załącznik B Nr 1 (oba załączniki zostaną opublikowane w Monitorze Polskim).

Równocześnie Ministerstwo Skarbu nadmienia, że dla artykułów, co do których ustalona jest dopuszczalna wysokość zysku brutto, Biuro Cen nie określa ściśle wysokości zysku netto; w przybliżeniu wynosi on dla hurtu od 3 do 5%, dla detalu od 5 do 10%, zależnie od branży i szybkości obrotu towarowego.

Przedsiębiorstwa handlowe

Nazwa branży	Zysk brutto	Zysk netto	Uwagi:
1. apteczne składy (drogerie)	45 — 60	20 — 25	
2. apteki	120	22 — 40	
3. bednarskie wyroby	30 — 35	20	
4. bielizna (pościelowa, stołowa, damska, męska, pończochy i trykotaże)	40 — 45	15 — 20	
5. blaszane wyroby i przedmioty gospodarstwa domowego	35	15	
6. biura buchalteryjne			
a) z pracownikami	—	60 — 70	
b) bez pracowników	—	75 — 80	
7. biura pośrednictwa	—	50 — 60	
8. biura próśb i przepisywania na maszynie			
a) z pracownikami	—	50	
b) bez pracowników	—	60	
9. budowlane składy	35 — 45	15 — 20	
10. bufety	100	25 — 30	
11. bydło i nierogacizna	25 — 35	10 — 15	
12. chleb i pieczywo (cudzego wypieku)	20	7	
13. cukiernie			
a) sprzedaż ciastek cudzego wypieku	50	15 — 20	
b) sprzedaż ciastek własnego wypieku	80	25 — 30	
14. cukiernicze wyroby (sprzedaż czekolady, cukierków, pralin itp.)	45 — 55	20 — 25	
15. dewocjonalia	55	25	
16. drób	35	15	
17. drzewo (sprzedaż drzewa budowlanego i stolarskiego)	35 — 45	15 — 20	
18. dodatki i przybory szewskie	45	20	
19. dorożki	—	30 — 40	
20. elektrotechniczne artykuły	55	25	
21. ekspedycyjno-przewozowe przedsiębiorstwa	—	30 — 35	
22. fajans, szkło i porcelana	45	20	
23. fotograficzne aparaty i przybory	55 — 65	25 — 30	
24. farby (lakiery, pokost, przybory malarskie, obicia papierowe)	45	20	
25. furmaństwo	—	30 — 40	
26. futra (sprzedaż skórek futrzanych i konfekcji futrzanej)	65	30	
27. galanteria	45	20	
28. gazety, miesięczniki		50 — 60	
29. hotele	—	40	
30. instrumenty muzyczne	55 — 65	20 — 30	
31. jarzyny	35 — 40	15	
32. jubilerskie wyroby	65 — 100	30 — 40	
33. kapelusze i czapki			
a) męskie	45	20	
b) damskie	55	25	
34. kolonialne sklepy	35	15	
35. konfekcja męska, damska i dziecinna	40 — 45	15 — 20	
36. konie		10 — 15	
37. kosmetyki i perfumeria	60 — 70	30	
38. księgarnie	35 — 45	17 — 20	
39. kwiaty żywe i nasiona	75	25 — 30	
40. koszykarskie wyroby	45	20	
41. lodów sprzedaż	70	25 — 20	
42. masarskie wyroby	35	15	
43. manufaktura i trykotaże	35 — 45	15 — 20	
44. meble	60	25 — 30	
45. mąka, kasza itp.	20 — 25	8 — 10	
46. mieszane towary (towary spożywcze, kolonialne, naczynia kuchenne)	25 — 30	10 — 12	
47. magle			
a) ręczne	—	65	
b) elektryczne	—	50	
48. mięso (z cudzego uboju)	25	10	
49. mydlarnie	35 — 40	15 — 18	
50. nabiał (jaja, masło, mleko, śmietana, ser itp.	30 — 35	12 — 15	
51. naczynia (kuchenne, emaliowane, alumin., żel., gliniane, wszelkiego rodzaju sprzęt gospodarstwa domowego)	35	15	
52. obuwie, śniegowce, kalosze	45	20	
53. octu rozlewnie	35 — 45	15 — 20	
54. opał (węgiel, koks, drzewo opałowe)	35	15	
55. optyczne sklepy	85	35	
56. owoce i jarzyny	55	25	
57. owocarnie (sprzedaż owoców, cukierków, ciastek, wody sodowej itp.)	55	25	
58. ogrodnictwo	—	25 — 30	
59. papier i przybory piśmienne	45	20	
60. piwa rozlewnie	35 — 45	15 — 20	
61. piwiarnia	60	25	
62. pensjonaty, pokoje noclegowe	—	40	
63. pogrzebowe zakłady	65	30	
64. powroźnicze artykuły	45	20	
65. restauracje			
a) sam wyszynk napojów b) wyszynk napojów i jadłodajnie	100	20 — 30	
c) jadłodajnie	60	20	
d) kawiarnia	80	25	
66. rolnicze maszyny	35	15	
67. rowery i części do nich	45	20	
68. ryby, śledzie, konserwy rybne itp.	45	20	
69. sanitarne, opatrunkowe i narzędzia lekarskie	85	35	
70. spożywcze sklepy (sprzedaż pieczywa, masła, wędlin, mleka, cukru, mąki, herbaty, kawy itd. z przewagą artykułów pierwszej potrzeby)	25 — 30	10 — 12	
71. sportowe przybory	85	35	
72. szczotkarskie artykuły	45	20	
73. tytoniowe wyroby			
a) prowizja	—	40	
b) przybory do palenia	45	20	
74. wypożyczalnie książek	—	30	
75. zabawki	70	30	
76. zegarmistrzowskie wyroby	65 — 100	30 — 40	
77. żelazo (sprzedaż żelaza i artykułów żelaznych)	30 — 35	12 — 15	

Przedsiębiorstwa przemysłowe

Nazwa branży	Zysk brutto	Zysk netto	Uwagi:
1. akumulatorów naprawa i ładowanie	—	30	
2. betoniarnia	70	20	
3. budowlane przedsiębiorstwa	70	20	
4. cegielnie	—	20	
5. ceramicznych wyrobów produkcja	—	25	
6. cukierków i czekolady fabryki	70	20 — 25	
7. czyszczenie jelit i kiszek	—	30	
8. drzewnych wyrobów fabryki	80	20	
9. drukarnie ręczne i maszynowe	—	25	
10. farbiarnie	—	30	
11. farb i lakierów wytwórnie	60	25	
12. galwanizacyjne zakłady	—	30	
13. garbarnie skóry miękkiej i twardej	70	25	
14. gilz fabryki	100	20	
15. gorzelnie	—	15	
16. graficzne zakłady	80	25	
17. instalacyjne warsztaty	100	35	
18. kafli wyrób	—	25	
19. kamieniołomy	—	15	
20. karoserii budowa	—	30	
21. kaszarnie	—	30	
22. kleju wytwórnie	75	30	
23. konserw fabryki	70	20	
24. krawatów pracownie	—	15	
25. krzeseł fabryki	—	25	
26. kwaszarnie kapusty i ogórków	—	20	
27. luster wyrób	—	15 — 20	
28. maszyn i narzędzi rolniczych fabryki	50	20	
29. mebli mieszkalnych i biurowych fabryki	80	25	
30. mereżkowanie i plisowanie	—	50	
31. metalowych wyrobów produkcja	100	25	
32. mleczarstwo, wyrób masła i sera	—	15	
33. młyny	—	30	
34. miodosytnie	—	20	
35. mydła fabryki	50	20	
36. musztardy fabryki	70	20	
37. obuwia fabryki	70	20	
38. octownie	100	25	
39. olejarnie	100	25	
40. pilników fabryki	70	20	
41. rakarstwo	—	45	
42. ryflowanie walców młyńskich	—	40	
43. siatek metalowych wyrób	70	20	
44. soków i nalewek wytwórnie	100	25	
45. szczotek i pędzli wyrób	100	30	
46. szlifiernie szkła	—	25	
47. świec fabryki	50	20	
48. tartaki	—	20 — 25	
49. torebek papierowych, zeszytów bloków itp. wyrób	70	30	
50. torebek kartonowych wyrób	100	25	
51. walizek wyrób	—	20	
52. wapienne zakłady	—	20	
53. warsztaty reperacji samodów	—	35 — 40	
54. waty i watoliny wyrób	60	25	
55. win fabryki	80	25	
56. wody sodowej i lemoniady wytwórnie	100	30	
57. wyroby gumowe	100	25	
58. zabawek fabryka	100	30	

Przedsiębiorstwa rzemieślnicze

Nazwa rzemiosła	Zysk brutto	Zysk netto	Uwagi:
1. bednarstwo		35	
2. blacharstwo i dekarstwo		35	
3. chemiczne pralnie	—	35 — 40	
4. cukiernictwo	80	25	
5. cholewkarstwo	—	35	
6. czapnictwo	70	35	
7. fotografowie	—	40	
8. fryzjerstwo			
a) męskie	—	25 — 30	
b) damskie	—	25 — 40	
9. garncarstwo	—	35	
10. gorseciarstwo	—	40	
11. grawerstwo	—	50	
12. introligatorstwo	—	35	
13. jubilerstwo	—	50	
14. kaflarstwo	—	25	
15. kamieniarstwo	—	35	
16. kapelusznictwo			
a) męskie	—	35	
b) damskie	—	35 — 50	
17. kołodziejstwo	—	35	
18. kominiarstwo	—	35	
19. kowalstwo	—	35	
20. krawiectwo			
a) męskie	—	35	
b) damskie	—	50	
21. kuśnierstwo	—	50	
22. lakiernictwo	—	35	
23. malarstwo	—	35	
24. murarstwo	—	50	
25. piekarstwo			
a) z wypiekiem przydziałowym	—	10	
b) bez wypieku przydziałowego	—	20	
26. powroźnictwo	—	40	
27. rymarstwo, siodlarstwo	—	35	
28. rzeźnictwo i masarstwo	30 — 40	10 — 12	
29. ślusarstwo	—	35	
30. stolarstwo (meblowe i budowlane)	100	35	
31. szczotkarstwo	100	35	
32. szewstwo	—	35	
33. szklarstwo	—	35	
34. tapicerstwo	—	35	
35. wulkanizatorstwo	—	35 — 40	
36. zduństwo	—	50	
37. zegarmistrzostwo	—	50	

Wolne zawody i zajęcia

Nazwa zajęcia	Zysk netto	Uwagi:
1. adwokaci	70 — 80	
2. felczerzy	70 — 80	
3. geometrzy	60 — 70	
4. inżynierowie	60 — 70	
5. lekarze		
lekarze analitycy	50 — 60	
lekarze interniści i pediatrzy	70 — 80	
lekarze chirurdzy, okuliści dermatolodzy, laryngolodzy, rentgenolodzy	60 — 70	
6. lekarze dentyści	50 — 60	
7. technicy dentystyczni	50 — 60	
8. lekarze weterynarze	70 — 80	
9. położne	60 — 70	
10. technicy budowlani	60 — 70	
11. agenci i pośrednicy	60 — 70	
12. komiwojażerowie	50 — 60	

Okruchy BIBLIOGRAFICZNE

Apel do P. P. Autorów „in spe"

Cieszyć się należy, iż nasza literatura fachowa z zakresu rachunkowości pomnaża się obecnie dużo szybciej niż przed wojną. Z drugiej jednak strony trudno nie podkreślić, iż ukazuje się dużo pozycji malowartościowych względnie bezwartościowych lub wręcz szkodliwych. Niektórzy autorzy wykorzystują koniunkturę wydawniczą i publikują byle co i byle jak. Jest to nic innego, jak zwykłe nadużywanie zaufania konsumenta, tj. czytelnika, który płaci paręset złotych za publikacje pozbawione wartości szkoleniowych, poglądowych i informacyjnych. Zdarzają się wypadki, iż już sam tytuł publikacji kompromituje autora i demaskuje jego nieuctwo.

Apelujemy więc do P. P Autorów „in spe", by dobrze zastanowili się nad tym, czy mają istotnie coś do powiedzenia oraz by w pozytywnym wypadku przejrzeli używaną przez się terminologię, a w szczególności zaniechali określeń: „buchalteria", „buchalter", „buchalteryjny".

Pozycji bezwartościowych ani omawiać, ani wymieniać nie będziemy. Pozycje oczywiście szkodliwe — będziemy nazywać po imieniu. Papier jest cierpliwy — ale czytelnicy nie. Papieru jest mało, trzeba go więc oszczędzać! (rr)

Nowości na naszych półkach księgarskich!

J. **Aseńko**: „Księgowość" (Jej podstawy, mechanizm, zadania)

T. **Karbowiak, mgr**: „Teoria kosztów w przemyśle", W-wa 1947, Bibl. Gosp. Min. P. i H.; str. 128;

A. **Żabiński, dr, prof.**: „Zarys rachunkowości przemysłowej", Kraków 1947, stron 319.

Polska prasa fachowa:

(Ciąg dalszy zestawienia interesujących Czytelników artykułów)

Władysław Baliński — Planowanie finansowo-gospodarcze a system kontroli budżetowej — Przegląd Organizacji 1947, nr 6.

Bronisław Blass — Budżet czy plan finansowy — Życie Gospodarcze 1947, nr 12—13.

* * * — Czynnik społeczny w aparacie podatkowym — Wywiad z wi.-min. Tadeuszem Dietrichem — Głos Skarbowca 1947, nr 8.

* * * — Komisje obywatelskie i lustratorzy społeczni — i. p. — Poradnik Pracownika Społecznego 1947, nr 11 (43).

W. B. — Reforma samorządowego systemu podatkowego — Samorządowiec 1947, nr 7—8.

Z. Mielcarzewicz — Wyjaśnienia w sprawach skarbowych. Wykładnia art. 15 dekretu o podatku obrotowym — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 27.

Gerard Ober — Koszty własne a zysk — Życie Rzemieślnicze 1947, nr 9—10.

Stanisław Guzicki — Obliczanie kosztów produkcji stali — Przegląd Organizacji 1947, nr 6.

Wojciech Stopczyk — Scalenie sprawozdawczości w przemyśle — Przegląd Organizacji 1947, nr 6.

Jerzy Witowski — Sprawozdanie o błędach i stratach — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 33.

Stanisław Wysokiński — Statystyka i sprawozdawczość — Nasza Praca 1947, nr 4.

M. Nowicki — Uwagi do kalkulacji przemysłowej — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 28.

M. Nowicki — Konta wytworów i robót w toku, według jednolitego planu kont — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 37

F. W-ski — Księgi handlowe — uproszczone i podatkowe — Rzemieślnik Pomorski 1947, nr 29 (61).

* * * — Sposoby dokonywania zapisów w księgach uproszczonych — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 27, 29, 30.

Jerzy Witowski — Sprawozdawczość kosztów ruchu — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 31.

M. Nowicki — Układ kont rozliczeń kosztów — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 33.

Absolutny brak zaufania powodem zabezpieczenia ksiąg podatkowych — Śląskie Wiadomości Gospodarcze 1947, nr 16.

Efekty naszych wysiłków — (b. j.) — Głos Skarbowca 1947, nr 9.

Informacje podatkowe — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 37.

Natychmiastowa egzekucja świadczeń wynikłych z decyzji domiarowych — Śląskie Wiadomości Gospodarcze 1947, nr 16.

Podatek gruntowy — Feliks Godziejewski — Przegląd Rolniczy 1947, nr 15—16.

Podatek gruntowy w naturze — (AH) — Życie Gospodarcze 1947, nr 16.

Podatek i prawo — Stefan Rozmaryn — Państwo i Prawo 1947, zesz. 9 (19).

Podatek scalony przy sprzedaży artykułów chemicznych — Wiadomości Rynku Chemicznego 1947, nr 13 (38).

Przedstawiciele handlowi a podatki — Z. Mielcarzewicz — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 39.

Reforma samorządowego systemu podatkowego. Cz. 2. — dokończenie — W. B. — Samorządowiec 1947, nr 9 (17).

Ulgi dla inwestycji prywatnych w podatku dochodowym — Morski Przegląd Gospodarczy 1947, nr 9 (16).

Wpłaty na Państwowy Fundusz Inwestycyjny — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 37.

Wymiar podatków samorządowych. Praktyczne wskazówki — Stanisław Szpytko — Administracja i Samorząd na Ziemiach Odzyskanych 1947, nr 7—8 (14—15).

Zakres obowiązku podatkowego przedsiębiorstw, eksploatujących majątki opuszczone i poniemieckie — Tygodnik Gospodarczy 1947, nr 38.

To ciekawe... rozwiązane!

(Rozwiązanie do zapytań zamieszczonych na str. 136).

ad 1) Pomiędzy strony 75 i 76 nie da się nic włożyć, są to bowiem strony tej samej kartki.

ad 2) Dziesiąty z rzędu zaprosił wszystkich poprzedników i zaproponował, by każdy ze swego 25.000.— zarobku odstąpił po 10.000,—, a czek zostanie pokryty (10×10.000=100.000,—). W ten sposób nie tylko nikt nie poniesie straty, lecz każdy zatrzyma tytułem zarobku po zł 15.000,—, nie wyłączając ostatniego, 10-go posiadacza czeku.

ad 3) Zadanie posiada szereg rozwiązań. Oto jedno z nich:

3	2	1	3	2	
[A]	B	C	[D]	E	2
F	[G]	H	I	K	1
[L]	[M]	N	[O]	[P]	4
Q	R	[S]	[T]	[U]	3
[V]	W	X	Y	Z	1

ad 4) 2520

ad 5) 21.347. Wystarczy zapamiętać tylko dwie pierwsze cyfry, reszta wynika z dodawań: 2+1=3; 3+1=4; 3+4=7.

Dalszy ciąg „Okruchów bibliograficznych"

WAŻNIEJSZE OBCE CZASOPISMA FACHOWE ŚWIATA, to:

Ucetnictvi a kontrola (ROH) — miesięcznik, Praga
Podnikové Pocetnictvi — Red. Prof. Ing. J. Fuksa — (2-tygodnik) Praga
Bilance a Dane (ROH) — miesięcznik. Praga
Wirtschaftsdienst — Emil Oesch, Thalwil-Zürich
Schweizerische Zeitschrift für Betriebsführung (Betriebswirtschaft und Arbeitsgestaltung) Emil Oesch, Thalwil
Briefe an den Chef, Emil Oesch, Thalwil — Zürich
The Accounting Review, Chicago
The Journal of Accountant, New York
The Account, London
The Accountants Journal, Wellington, New Zealand
The Australian Accountant, Melbourne
The Canadian Chartered Accountant, Toronto
The Certified Book-Keeper, Cape Town
The Chartered Accountant in Australia, Sydney
Cost and Menagement, Hamilton, Canada
The Federal Accountant, Melbourne

Pośród wydawnictw obcych na szczególną uwagę zasługuje: „Accountants Handbook", A. Paton, PL. D., CPA., stron 1505, wyd. Ronald Press Co, New York, 1945.

Jest to leksykon opracowany przez 89 fachowców, zawierający 42 stronicowy skorowidz rzeczowy. Może być źródłem wszelkich informacji fachowych, przystosowanych wprawdzie do stosunków amerykańskich, ale niemniej bardzo cennych.

Prenumerata miesięcznika „Rachunkowość — Podatki" wynosi (wraz z przesyłką pocztową) kwartalnie 225 zł, półrocznie 450 zł. Numer pojedynczy kosztuje 75 zł. — **Cennik ogłoszeń:** cała strona 25 tys. zł. pół strony 13 tys. zł, 1/4 strony 7 tys. zł, 1/8 strony 4 tys. zł, 1/16 strony 2½ tys. zł. (Miejsce wybrane drożej.) Za teksty ogłoszeń Redakcja nie odpowiada. **Adres Redakcji:** Kraków, ul. Grottgera Boczna 9/7. — **Adres Administracji:** Katowice. ul. 3 Maja 23, tel. 317-73. Konto P. K. O. Katowice III 309 Druk: Księgarnia i Drukarnia Katolicka, Katowice, Warszawska 58 R-23278